

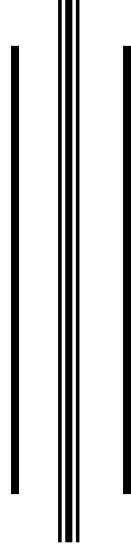
आर्थिक वर्ष २०८१/८२ को बजेटको प्रथम अर्धवार्षिक मूल्याङ्कन प्रतिवेदन

लुम्बिनी प्रदेश सरकार
आर्थिक मामिला तथा योजना मन्त्रालय,
राप्ती उपत्यका (देउखुरी), नेपाल ।
२०८१ फाल्गुण

**आर्थिक वर्ष २०८१/८२ को बजेटको
प्रथम अर्धवार्षिक मूल्याङ्कन
प्रतिवेदन**

लुम्बिनी प्रदेश सरकार
आर्थिक मामिला तथा योजना मन्त्रालय,
राप्ती उपत्यका (देउखुरी), नेपाल
२०८१ फाल्गुण

मन्तव्य

लुम्बिनी प्रदेश सरकारको चालु आर्थिक वर्ष २०८१/०८२ को बजेट कार्यान्वयनको अर्धवार्षिक प्रगतिको अवस्था, बजेट तथा कार्यक्रम कार्यान्वयनमा आइपरेका समस्या, स्थानीय तहमा वित्त हस्तान्तरणको स्थिति, आर्थिक वर्षको बाँकी अवधिमा गर्नुपर्ने काम लगायतका विषय समावेश गरी प्रदेश आर्थिक कार्यविधि कानूनमा व्यवस्था भए बमोजिम यो प्रतिवेदन प्रकाशन गरिएको छ ।

समीक्षा अवधिमा समग्र खर्च २३.९ प्रतिशत रहेको छ । यसमध्ये चालु खर्च २३.९५ प्रतिशत र पुँजीगत खर्च १६.६४ प्रतिशत रहेको छ । गत वर्षको सोही अवधिमा भएको समग्र खर्च र पुँजीगत खर्चमा चालु आर्थिक वर्षको सोही अवधिमा केही सुधार भएको छ । पूर्व तयारी सम्पन्न नभएका आयोजना/कार्यक्रम बजेटमा समावेश गर्ने, स-साना टुक्रे आयोजनाको बाहुल्यता, खरिद कानूनमा रहेका जटिलता, प्राविधिक जनशक्तिको कमी, अन्तर निकाय तथा सरकारबीच समन्वयमा कमी लगायतका कारणले पुँजीगत खर्च लक्ष्य अनुरूप हुन सकेको छैन ।

संवैधानिक व्यवस्था बमोजिम प्रदेश सरकारको क्षेत्राधिकारबाट उल्लेख्य राजस्व संकलन गर्न सकिने अवस्था छैन । यद्यपि प्रदेश सरकारले समीक्षा अवधिमा गत वर्षको सोही अवधिको तुलनामा प्रदेशले संकलन गर्ने (सवारी साधन कर समेत) ३.६० प्रतिशतले बढी राजस्व संकलन गरेको छ । नेपाल सरकारको राजस्व लक्ष्य बमोजिम संकलन हुन नसक्दा प्राप्त हुनुपर्ने वित्तीय समानीकरण अनुदान र राजस्व बाँडफाँटको रकम समेत घटी प्राप्त हुन गई प्रदेश सरकारको स्रोत व्यवस्थापनमा दवाब पर्न गएको छ । यस्तो अवस्थामा प्रदेश सरकार अन्तर्गतका मन्त्रालय/निकायले मितव्ययी भई खर्च व्यवस्थापन गर्नुपर्ने अवस्था छ । चालु आर्थिक वर्षको बाँकी अवधिमा बजेट तथा कार्यक्रम कार्यान्वयनमा तिब्रता ल्याउन सम्बन्धित सबैलाई आग्रह गर्दछु । साथै, यो प्रतिवेदन तयार गर्ने कार्यमा संलग्न सबै निकाय तथा कर्मचारीलाई धन्यवाद दिन चाहन्छु ।

फाल्गुण ८, २०८१

धनेन्द्र कार्की
आर्थिक मामिला तथा योजना मन्त्री,
लुम्बिनी प्रदेश सरकार

विषयसूची

परिच्छेद- १

परिचय

१.१	पृष्ठभूमी	१
१.२	कार्यकारी सारांश.....	१
१.२.१	बजेट खर्च र स्रोत परिचालन	१
१.२.२	अन्तरसरकारी वित्त हस्तान्तरण.....	२
१.२.३	सार्वजनिक वित्त व्यवस्थापनमा सुधारका प्रयास.....	२

परिच्छेद- २

बजेट खर्च र स्रोत परिचालनको विश्लेषण

२.१	वार्षिक बजेट विनियोजन र खर्चको विवरण.....	४
२.२	मन्त्रालयगत बजेट र खर्चको स्थिति.....	५
२.३	स्रोतगत खर्चको विवरण	१०
२.४	कार्यगत खर्चको स्थिति	११
२.५	प्राथमिकताका आधारमा खर्चको स्थिति	११
२.६	रणनीतिक स्तम्भहरूको आधारमा खर्चको स्थिति	१२
२.७	दिगो विकास लक्ष्यको आधारमा खर्च स्थिति	१२
२.८	लैंगिक बजेट विनियोजन र खर्च स्थिति.....	१३
२.९	जलवायु बजेट विनियोजन र खर्च.....	१३
२.१०	चालु र पुँजीगत तर्फ सबैभन्दा बढी खर्च भएका ५ खर्च शिर्षकहरू.....	१४
२.११	प्रदेश गौरवका आयोजनाको प्रगति अवस्था	१५
२.१२	मन्त्रालयगत/निकायगत उपलब्धिको समष्टिगत विवरण.....	१६

परिच्छेद- ३

स्रोत व्यवस्थापन विश्लेषण

३.१	स्रोत व्यवस्थापन	१८
३.२	स्रोत परिचालनसंग सम्बन्धित विवरण.....	१८
३.३	प्रदेशको आन्तरिक राजस्व.....	२१

परिच्छेद -४
समस्या तथा चुनौती

४	समस्या तथा चुनौती	२६
---	-------------------------	----

परिच्छेद -५
आगामी रणनीति

५.१	बजेट कार्यान्वयन	२८
५.२	पूँजीगत खर्चमा बृद्धि	२८
५.३	राजस्व व्यवस्थापन	२९
५.४	बाँकी अवधिको लागि अवलम्बन गर्नुपर्ने रणनीति	२९
५.५	समस्या समाधानका लागि चाल्नुपर्ने कदमहरू.....	३०
५.६	निष्कर्ष	३०

तालिका सूची

२.१	शीर्षकगत विनियोजन र पहिलो ६ महिनाको खर्चको अवस्था.....	४
२.२	आर्थिक वर्ष २०७८/७९देखि चालु आर्थिक वर्षको पौष मसान्तसम्मको खर्चको तुलनात्मक तालिका	४
२.३	चालु आ.व.को पहिलो ६ महिनामा भएको मन्त्रालय/निकायगत वित्तीय प्रगति.....	५
२.४	आ.व. २०८१/८२ मा श्रावणदेखि पुससम्मको जम्मा खर्च विवरण	६
२.५	आ.व. २०७८/७९देखि आ.व. २०८१/८२ को पुस मसान्तसम्मको चालु र पूँजीगत तर्फको जम्मा खर्च.७	
२.६	आ.व. २०७८/७९देखि २०८१/८२ सम्मको मन्त्रालय/निकायलाई विनियोजित रकमको अवस्था.....	७
२.७	आ.व.२०७८।७९देखि आ.व.२०८१।८२ को श्रावणदेखि पुस मसान्तसम्मको चालु खर्चको प्रवृत्ति.....	८
२.८	आ.व.२०७८।७९देखि आ.व.२०८१।८२ को श्रावणदेखि पुस मसान्तसम्मको पूँजीगत खर्चको प्रवृत्ति	८
२.९	आ.व. ०७८/७९देखि २०८१/८२ सम्मको मन्त्रालय/निकायको विनियोजित रकमको अवस्था	९
२.१०	स्रोतगत विनियोजन र खर्चको तुलनात्मक अवस्था.....	१०
२.११	आ.व.२०७८।७९देखि आ.व.२०८१।८२ सम्मको पुस मसान्तसम्म स्थानीय तहमा हस्तान्तरण भएका अनुदान रकम	१०
२.१२	कार्यगत शीर्षक अनुसार कुल विनियोजन र अर्धवार्षिक अवधिको खर्चको तुलना.....	११
२.१३	समीक्षा अवधिमा प्राथमिकताका आधारमा भएको विनियोजन र खर्चको अवस्था.....	११
२.१४	समीक्षा अवधिसम्ममा रणनीतिक स्तम्भका आधारमा भएको विनियोजन र खर्चको अवस्था	१२
२.१५	समीक्षा अवधिसम्ममा दिगो विकास लक्ष्य प्राप्तिका लागि भएको विनियोजन र खर्चको अवस्था.....	१३
२.१६	समीक्षा अवधिसम्ममा लैंगिक उत्तरदायी बजेट तर्फ भएको विनियोजन र खर्चको अवस्था.....	१३

२.१७	समीक्षा अवधिसम्ममा जलवायु परिवर्तन तर्फ भएको बजेट विनियोजन र खर्चको अवस्था.....	१३
२.१८	समीक्षा अवधिसम्मको खर्च शिर्षकगत खर्चको अवस्था	१४
३.१	चालु आर्थिक वर्षको बजेट तथा कार्यक्रम कार्यान्वयनका लागि गरिने स्रोत व्यवस्थापनको वार्षिक लक्ष्य र पहिलो ६ महिनाको अवधिमा प्राप्त भएको स्रोतको अवस्था	१८
३.२	संघबाट प्राप्त हुने अनुदान तथा राजस्व बाँडफाँट	१९
३.३	आ.व.२०७५।७६देखि आ.व.२०८१।८२ को वार्षिक रूपमा संघबाट प्राप्त हुने राजस्व बाँडफाँटको विवरण.....	१९
३.४	आ.व.२०७५।७६देखि २०८१।८२ सम्म वार्षिक रूपमा संघबाट प्राप्त भएको रोयल्टीको विवरण.....	२०
३.५	आ.व.२०७६।७७देखि २०८१।८२ सम्म वार्षिक रूपमा लुम्बिनी प्रदेश सरकारबाट	२२
	संकलन गरिएको आन्तरिक राजस्व (सवारी साधनको बाँडफाँट प्राप्त राजस्व समेतको रकम)	२२
३.६	आ.व.२०७५।७६देखि आ.व.२०८१।८२ सम्म वार्षिक रूपमा लुम्बिनी प्रदेश सरकारबाट संकलन गरिएको प्रमुख आन्तरिक राजस्व शिर्षकहरू	२२
३.७	आ.व.२०७५।७६देखि आ.व.२०८१।८२ को वार्षिक रूपमा कृषि आयमा लाग्ने कर संकलन	२३
३.८	आ.व.२०७५।२०७६देखि आ.व.२०८१।८२ स्थानीय तहले संकलन तथा बाँडफाँट गरी प्रदेश सरकारले प्राप्त गरेको रकम.....	२४
३.९	चालु आ.व.को राजस्व संकलनको लक्ष्य र यसै आ.व.को पहिलो ६ महिनाको प्रगति विवरण.....	२५

परिच्छेद -१

परिचय

१.१ पृष्ठभूमि

लुम्बिनी प्रदेश आर्थिक कार्यविधि ऐन, २०७४ को दफा २० मा बजेट तथा कार्यक्रम कार्यान्वयन अवस्थाको मूल्याङ्कन गरी आर्थिक मामिला तथा योजना मन्त्रालयले अर्धवार्षिक र वार्षिक रूपमा सो अवधि समाप्त भएको दुई महिना भित्र राजस्व, खर्च र आयोजना तथा कार्यक्रम सञ्चालन गर्न नेपाल सरकारबाट प्राप्त हुने अनुदान (वित्तीय समानीकरण अनुदान, सशर्त अनुदान, सम्पूरक अनुदान र विशेष अनुदान) का साथै वैदेशिक अनुदान तथा ऋणको अनुमान, प्राप्ति तथा परिचालनको यथार्थ विवरण, प्रदेश सरकारको नीति तथा बजेटमा समावेश भएका कार्यक्रमहरूको कार्यान्वयन अवस्था र अन्य आवश्यक विवरणहरू सार्वजनिक गर्नुपर्ने व्यवस्था गरेको छ। यसै प्रावधान बमोजिम चालु आर्थिक वर्ष २०८१/८२ को वार्षिक बजेट तथा कार्यक्रम कार्यान्वयनको पहिलो ६ महिना अवधिको समीक्षा गरिएको छ। चालु आर्थिक वर्षको प्रमुख नीति तथा कार्यक्रम कार्यान्वयनको स्थिति, मन्त्रालय/निकायगत खर्चको विवरण, कार्यान्वयनमा रहेका मुख्य-मुख्य कार्यक्रमको भौतिक र वित्तीय प्रगति, कार्यक्रम कार्यान्वयनका क्रममा देखा परेका चुनौतिहरू र आगामी दिनमा गर्नुपर्ने सुधारका क्षेत्रहरू समेतको विवरण समीक्षामा प्रस्तुत गरिएको छ। यसका साथै बिगतका आर्थिक वर्षहरूको सोही अवधिको प्रगति विवरणसँग चालु आर्थिक वर्षको प्रगतिलाई तुलना समेत गरिएको छ।

१.२ कार्यकारी सारांश

नेपालको संविधानको धारा २०७ तथा प्रदेश आर्थिक कार्यविधि ऐन, २०७४ को दफा २० बमोजिम आर्थिक मामिला तथा योजना मन्त्रालयले तयार गरेको लुम्बिनी प्रदेशको आर्थिक वर्ष २०८१/८२ को अर्धवार्षिक बजेट तथा कार्यक्रमगत प्रगतिको सारांश विवरण यस प्रकार रहेको छ:-

१.२.१ बजेट खर्च र स्रोत परिचालन

- ❖ आर्थिक वर्ष २०८१/८२ को लागि प्रदेश सरकारको कुल बजेट रु.३८ अर्ब ९७ करोडमध्ये सञ्चित कोषमाथि व्ययभार हुने रकम रु.१ करोड ४ लाख ६४ हजार र प्रदेश सञ्चित कोषबाट हुने व्ययतर्फ रु.३८ अर्ब ९५ करोड ९५ लाख ३६ हजार रहेको छ।
- ❖ चालु आर्थिक वर्ष २०८१/८२ मा रु.३८ अर्ब ९७ करोड बजेट विनियोजन गरिएकोमा २०८१ पुस मसान्तसम्म चालु तर्फ रु.३ अर्ब ४४ करोड ४६ लाख ७७ हजार र पुँजीगत तर्फ रु ४ अर्ब ९ करोड १३ लाख ७४ हजार खर्च भएको छ। यो कूल विनियोजनको १९.३४ प्रतिशत हो। उक्त रकममध्ये चालुतर्फ २३.९५ प्रतिशत र पुँजीगत तर्फ १६.६४. प्रतिशत खर्च भएको देखिन्छ।
- ❖ गत आ.व.को कुल विनियोजन रकम रु.४० अर्ब ४७ करोड ९७ लाखमध्ये यसै अवधिमा रु.७ अर्ब ४८ करोड ७५ लाख खर्च भएको थियो। जुन विनियोजनको १८.४९ प्रतिशत हुन आउँछ।

- ❖ स्रोत सहमति माग गर्ने र स्वीकृत गर्ने प्रणालीमा सुधार गर्न प्रदेश आयोजनाको बहुवर्षीय ठेक्का सहमति सम्बन्धी मापदण्ड, २०८० जारी गरी कार्यान्वयनमा ल्याइएको छ।
- ❖ चालु आर्थिक वर्ष २०८१/८२ को समीक्षा अवधिसम्म जम्मा रु.१३ अर्ब ६८ करोड १४ लाख प्रदेश सञ्चिक कोषमा जम्मा भएको छ। यो रकम राजस्व प्राप्ति अनुमानको तुलनामा ३५.११ प्रतिशत र गत आर्थिक वर्षको यसै अवधिसम्मको सङ्कलन रु.१४ अर्ब ६२ करोड ४८ लाखको तुलनामा करिब १.०२ प्रतिशतले घटी रहेको छ।
- ❖ चालु आर्थिक वर्षमा प्रदेश सरकारले आन्तरिक ऋण परिचालन गर्ने लक्ष्य लिएको छैन।
- ❖ बहुवर्षीय ठेक्का र स्रोत सहमति: समीक्षा अवधिसम्ममा नयाँ बहुवर्षीय ठेक्का र स्रोत सहमति प्रदान गरिएको छैन।

१.२.२ अन्तरसरकारी वित्त हस्तान्तरण

- ❖ चालु आर्थिक वर्षमा अन्तरसरकारी वित्तीय हस्तान्तरणका लागि वित्तीय समानीकरण अनुदानमा रु.९५ करोड, सशर्त अनुदानमा रु.१ अर्ब १३ करोड ८३ लाख, विशेष अनुदानमा रु.१५ करोड र समपूरक अनुदानमा रु.९० करोड ३० लाख गरी कुल रु.३ अर्ब १४ करोड १३ लाख विनियोजन भएको छ। उक्त रकममध्ये समीक्षा अवधिसम्ममा स्थानीय तहतर्फ रु.९१ करोड १६ लाख हस्तान्तरण भएको छ।

१.२.३ सार्वजनिक वित्त व्यवस्थापनमा सुधारका प्रयास

- ❖ चालु आर्थिक वर्षको बजेट कार्यान्वयनका लागि सहजीकरण गर्न आर्थिक वर्षको शुरूमा नै आर्थिक मामिला तथा योजना मन्त्रालयबाट बजेट कार्यान्वयन मार्गदर्शन जारी गरिएको।
- ❖ बजेट कार्यान्वयनको लागि आवश्यक पर्ने अधिकांश कार्यविधि एवम् मापदण्ड तर्जुमा वा संशोधन गर्ने कार्य साउन मसान्तभित्र सम्पन्न गरिएको।
- ❖ प्रदेशको सार्वजनिक खर्चलाई मितव्ययी बनाउन सार्वजनिक खर्च व्यवस्थापन निर्देशिका, २०७९ जारी गरी कार्यान्वयनमा ल्याइएको छ।
- ❖ विभिन्न मन्त्रालय तथा निकायमा रहेको एकमुष्ट बजेट असोज मसान्तभित्र बाँडफाँट गरिसक्नु पर्ने व्यवस्था मिलाइएको।
- ❖ बजेट प्रणालीमा अनुशासन कायम राख्न प्रदेश विनियोजन ऐन, २०८१ तथा आर्थिक वर्ष २०८१/८२ को बजेट कार्यान्वयन सम्बन्धी मार्गदर्शनको अधिनमा रही प्रथम त्रैमासिक अवधिमा कुनै पनि थप बजेट, रकमान्तर तथा कार्यक्रम संशोधन गरिएको छैन।
- ❖ गत आर्थिक वर्षमा सिर्जित दायित्व सम्बन्धित मन्त्रालयको लागि चालु आ.व.मा विनियोजन बजेट मध्येबाट भुक्तानीको व्यवस्था मिलाइएको।

- ❖ प्रदेशको आन्तरिक राजस्वको सम्भाव्यता अध्ययनको लागि प्रदेश सरकार मन्त्रिपरिषद्बाट आर्थिक मामिला तथा योजना मन्त्रीज्यूको संयोजकत्वमा उच्चस्तरीय सुझाव कार्यदल गठन भई काम गरिरहेको छ ।
- ❖ नेपालको संविधान, राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोग ऐन २०७४, अन्तरसरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन २०७४, प्रदेश विनियोजन ऐन २०८१, को अधिनमा रही स्वीकृत बजेट कार्यान्वयन भइरहेको ।

परिच्छेद - २

बजेट खर्च र स्रोत परिचालनको विश्लेषण

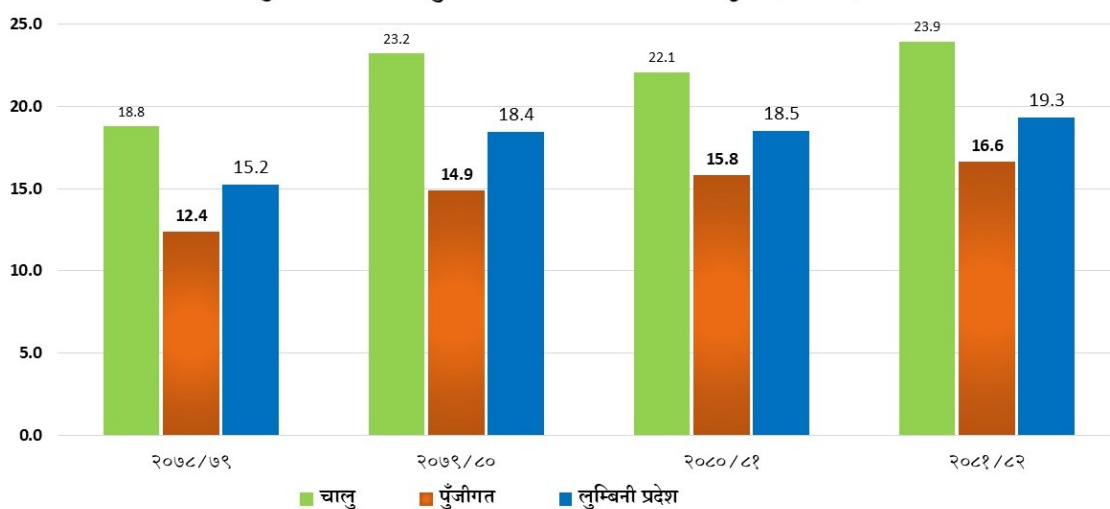
२.१ वार्षिक बजेट विनियोजन र खर्चको विवरण

चालु आर्थिक वर्षमा लुम्बिनी प्रदेश सरकारबाट विनियोजन भएको कूल बजेट र समीक्षा अवधिमा भएको खर्च निम्नानुसार रहेको छः-

(रु. हजारमा)				
क्र.स.	शिर्षक	विनियोजन	खर्च	खर्च प्रतिशत
१	चालु	१४३८४१००	३४४४६७७	२३.९५
२	पुँजीगत	२४५८५९००	४०९१३७४	१६.६४
जम्मा		३८९७००००	७५३६०५१	

तालिका २.१ शिर्षकगत विनियोजन र पहिलो ६ महिनाको खर्चको अवस्था

लुम्बिनी प्रदेशको पुस मसान्तसम्मको खर्चको प्रवृत्ति (प्रतिशत)

तालिका २.२ आर्थिक वर्ष २०७८।७९ देखि चालु आर्थिक वर्षको पुस मसान्तसम्मको खर्चको तुलनात्मक स्थिति

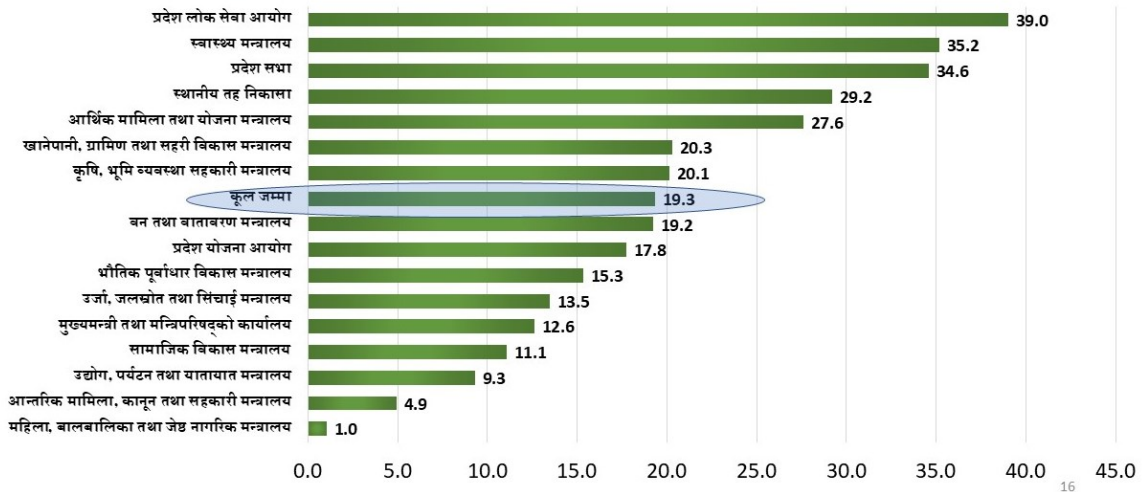
२.२ मन्त्रालयगत बजेट र खर्चको स्थिति

चालु आ.व. २०८१/८२ को पुस मसान्तसम्ममा मन्त्रालय/निकायहरूमा विनियोजित बजेटमा सबैभन्दा बढी प्रदेश लोकसेवा आयोगले ३९.०२ प्रतिशत खर्च गरेको छ। मन्त्रालयतर्फ स्वास्थ्य मन्त्रालयको खर्च समीक्षा अवधिसम्म ३५.१९ प्रतिशत रहेको छ।

क्र.स.	मन्त्रालय/निकाय	खुद बजेट	पौष मसान्तसम्मको खर्च	प्रतिशत
१	प्रदेश सभा	२७,५०,००,०००	५,५१,६४,६५७	३४.६१
२	प्रदेश लोक सेवा आयोग	५,००,००,०००	३,५१,१५,५१३	३५.०२
३	मुख्यमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय	६४,५५,०५,०००	८,१५,६१,८३६	१२.६३
४	आर्थिक मामिला तथा योजना मन्त्रालय	१०,००,००,०००	२,७६,००,६८५	२७.६०
५	उद्योग, पर्यटन तथा यातायात व्यवस्था मन्त्रालय	१,४४,४७,०३,०००	१३,४५,०२,१४५	९.३१
६	उर्जा, जलस्रोत तथा सिंचाई मन्त्रालय	३,२७,०५,००,०००	४४,०५,०१,६१७	१३.४७
७	महिला, बालबालिका तथा ज्येष्ठ नागरिक मन्त्रालय	१८,०५,००,०००	१८,६५,३४३	१.०४
८	कृषि तथा भूमि व्यवस्था मन्त्रालय	१,४७,५०,५०,०००	२५,७८,३५,३४५	२०.१४
९	आन्तरिक मामिला, कानून तथा सहकारी मन्त्रालय	४५,७५,११,०००	२,२५,०५,५५१	४.९१
१०	वन तथा वातावरण मन्त्रालय	२,२५,३६,६४,०००	४३,३४,०३,४१५	१९.२३
११	भौतिक पूर्वाधार विकास मन्त्रालय	१०,४८,७६,१८,०००	१,६०,६४,२१,०५२	१५.३२
१२	खानेपानी, ग्रामीण तथा सहरी विकास मन्त्रालय	५,४०,५३,५५,०००	१,०५,७३,२४,१५२	२०.२५
१३	सामाजिक विकास मन्त्रालय	२,८४,४२,३३,०००	३१,४७,०२,५८२	११.०६
१४	स्वास्थ्य मन्त्रालय	५,७५,५७,६५,०००	२,०२,५२,५३,४००	३५.१५
१५	प्रदेश योजना आयोग	३,०३,००,०००	५३,७८,३३२	१७.७५
१६	अर्थ-विविध	१,१०,३७,७६,०००	०	०
	जम्मा	३५,८२,८६,८४,०००	६,६१,५१,४४,४३२	१८.४७
१७	स्थानीय तह निकासा	३,१४,१३,१६,०००	५१,६५,०६,४३४	२५.१५
	कुल जम्मा	३८,९७,००,००,०००	७,५३,६०,५०,८६६	१९.३४

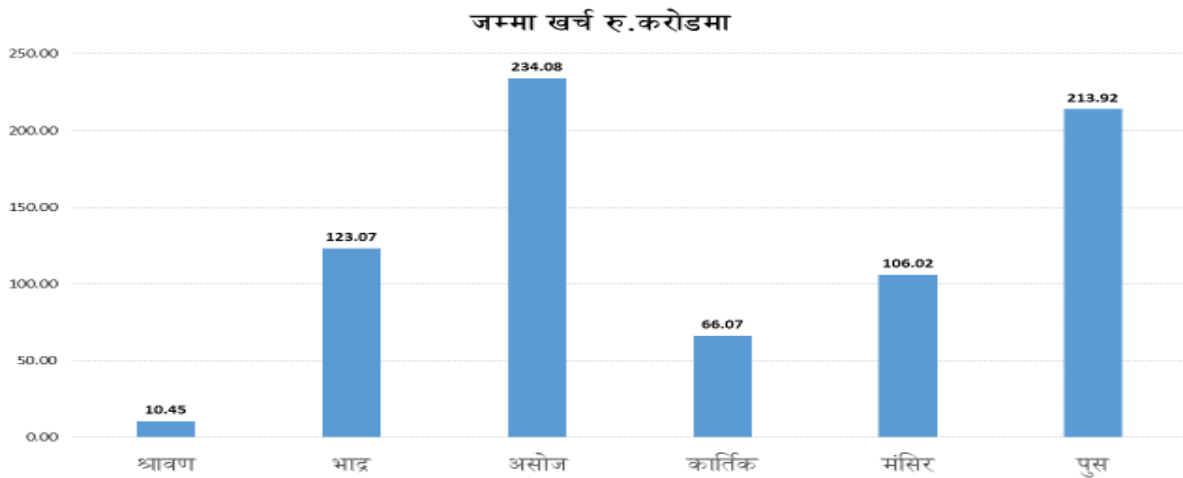
तालिका नं. २.३ चालु आर्थिक वर्षको पहिलो ६ महिनामा भएको मन्त्रालय/निकायगत वित्तीय प्रगतिलाई निम्नानुसार देखाइएको छ।

२०८१ पुस मसान्त सम्मको निकायगत वित्तीय प्रगति प्रतिशत

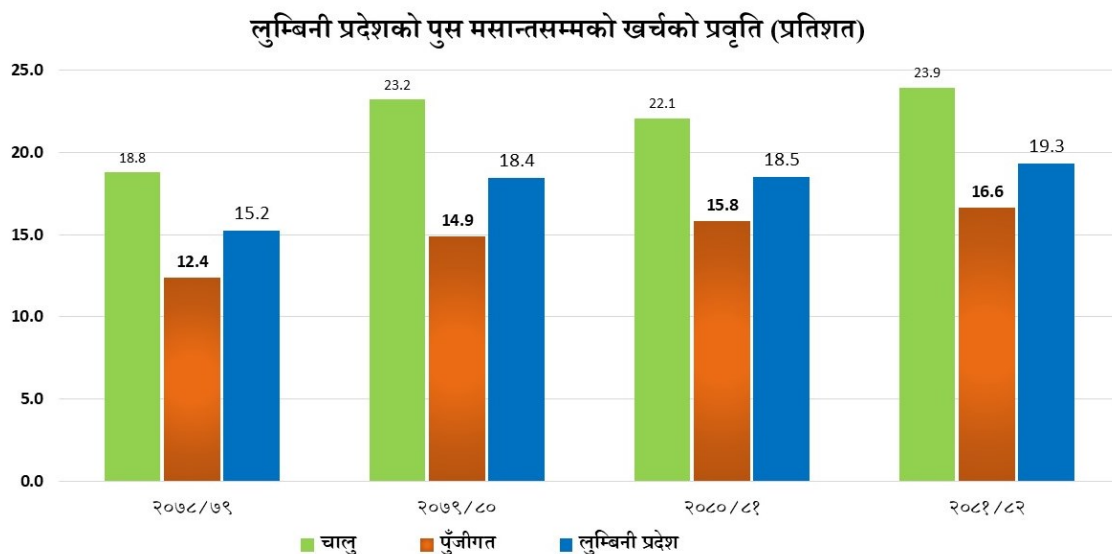
तालिका नं. २.४ आ.व.२०८१/८२ मा श्रावण देखि पुससम्मको जम्मा खर्चलाई निम्नानुसार देखाइएको छ।

मन्त्रालयगत/निकाय रुपमा प्रदेश लोक सेवा आयोगको हकमा प्रदेशको कूल खर्चको औसत प्रतिशतभन्दा बढी र आन्तरिक मामिला तथा कानून मन्त्रालयको हकमा कूल खर्चको औसत प्रतिशत भन्दा कम रहेको छ ।

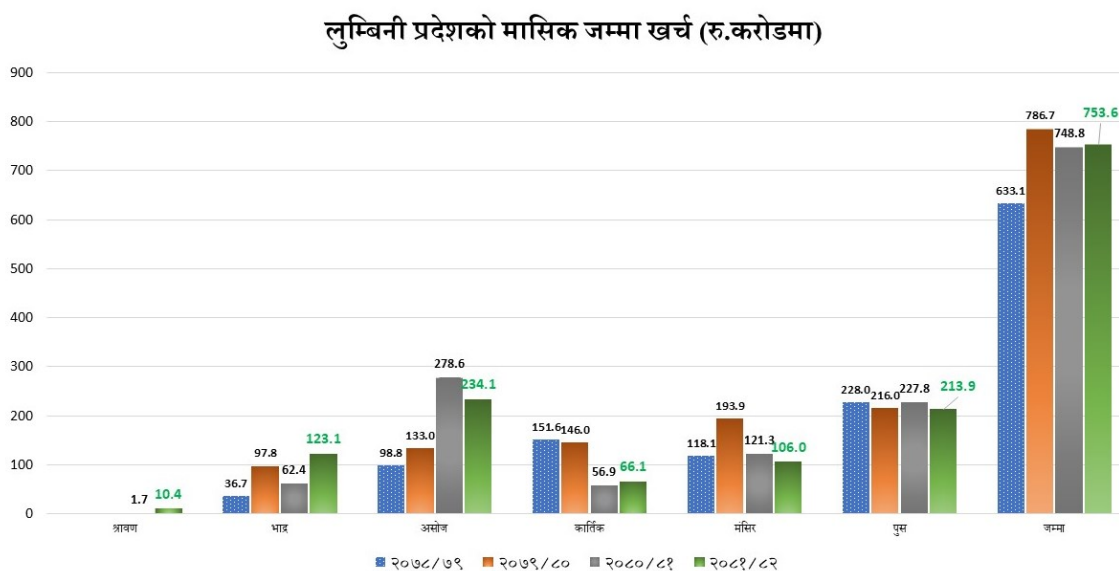
चालु आ.व.को पहिलो ६ महिनामा सबैभन्दा बढी खर्च असोज महिनामा रु.२ अर्ब १३ करोड ९२ लाख र सबैभन्दा कम खर्च श्रावण महिनामा रु.१० करोड ४५ लाख भएको छ।

तालिका नं. २.५ आ.व.२०७८/७९ देखि आ.व.२०८१/८२ को पुस मसान्तसम्मको चालु तथा पुँजीगत तर्फ जम्मा खर्चलाई निम्नानुसार देखाइएको छः-

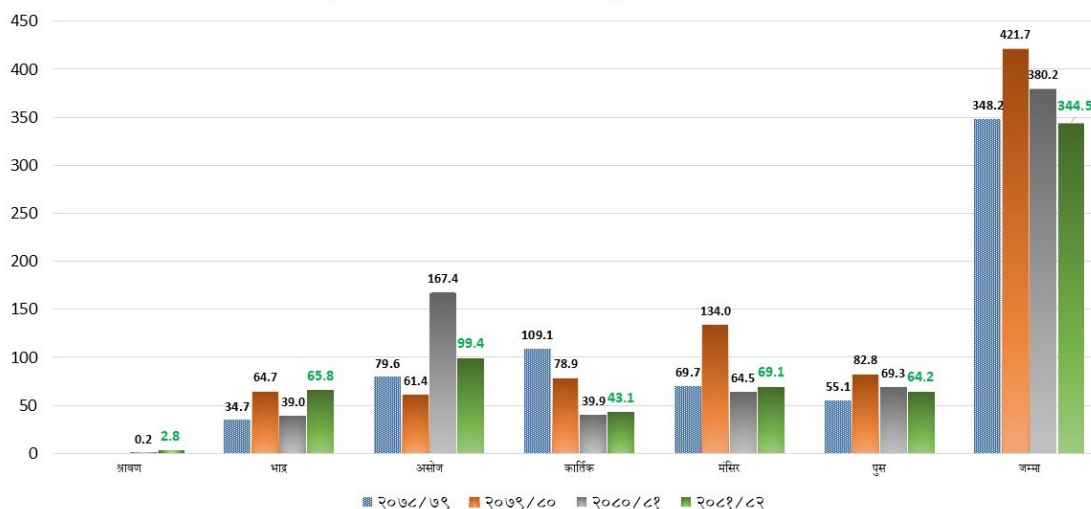
आ.व. ०७८/७९ मा १५.२ प्रतिशत, आ.व. ०७९/८० मा १८.४ प्रतिशत, आ.व. ०८०/८१ मा १८.५ प्रतिशत, र आ.व. ०८१/८२ मा १९.३ प्रतिशत खर्च भएको देखिन्छ । यसरी हेर्दा बिगत तीन आर्थिक वर्षको पहिलो ६ महिनाको अवधिमा भएको खर्चको प्रवृत्ति सुधारोन्मुख रहेको देखिन्छ ।

तालिका नं. २.६ आ.व.२०७८।७९ देखि आ.व.२०८१।८२ को श्रावण देखि पुस मसान्तसम्मको चालु तथा पुँजीगत तर्फ जम्मा खर्चलाई निम्नानुसार देखाइएको छ ।

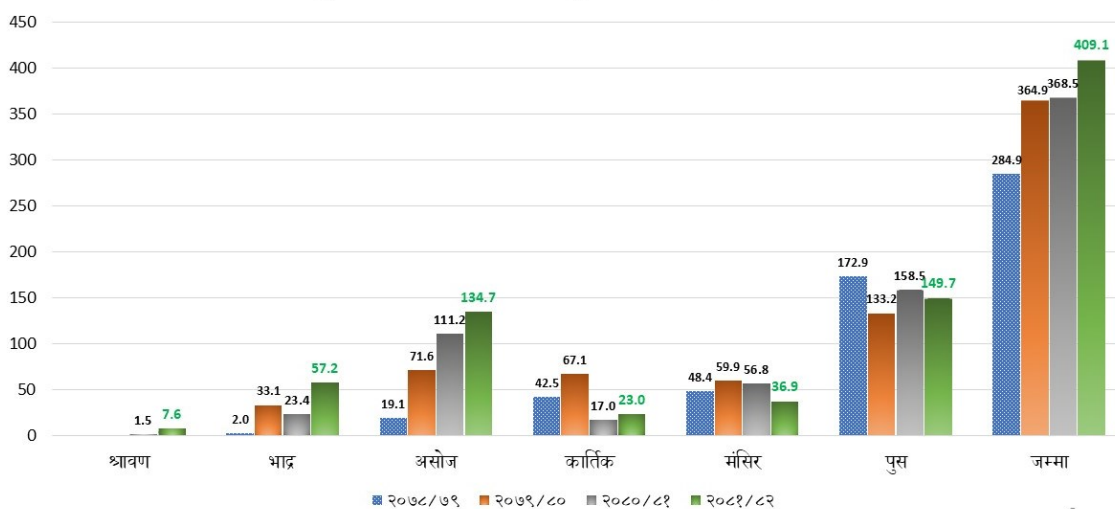
तालिका नं. २.७ आ.व.२०७८।७९ देखि आ.व.२०८१।८२ को श्रावण देखि पुस मसान्तसम्मको चालु खर्चको प्रवृत्तिलाई निम्नानुसार देखाइएको छः-

लुम्बिनी प्रदेशको मासिक चालु खर्च (रु.करोडमा)

तालिका नं. २.८ आ.व.२०७८।७९ देखि आ.व.२०८१।८२ को श्रावण देखि पुस मसान्तसम्मको पुँजीगत खर्चको प्रवृत्तिलाई निम्नानुसार देखाइएको छः-

लुम्बिनी प्रदेशको मासिक पुँजीगत खर्च (रु.करोडमा)

आ.व.२०७८/७९ देखि आ.व.२०८१/८२सम्मको पुँजीगत खर्च विश्लेषण गर्दा चालु आ.व.को असोज महिनामा सबैभन्दा बढी रु १ अर्ब ३४ करोड ७० लाख रकम खर्च भएको पाईयो।

तालिका नं. २.९ आ.व. ०७८/७९ देखि २०८१/८२सम्मको मन्त्रालय/निकायको विनियोजित रकमको अवस्थालाई निम्नानुसार देखाइएको छः

निकायगत बजेट विनियोजन प्रतिशत					
क्र.सं.	निकाय/मन्त्रालय	२०७८/७९	२०७९/८०	२०८०/८१	२०८१/८२
	जम्मा विनियोजित बजेट (रु.करोडमा)	4095.97	4263.57	4047.97	3897
१	भौतिक पूर्वाधार विकास मन्त्रालय	२२.२१	२३.७७	३४.०४	२६.९१
२	स्वास्थ्य मन्त्रालय	१०.०१	१०.७५	१०.९५	१४.७७
३	खानेपानी, ग्रामिण तथा सहरी विकास मन्त्रालय	१४.५७	१६.२९	१४.७०	१३.८८
४	उर्जा, जलस्रोत तथा सिंचाई मन्त्रालय	८.८६	८.५९		८.३९
५	स्थानीय तह विस्तीर्ण हस्तान्तरण	११.८२	११.३३	८.८७	८.०६
६	सामाजिक विकास मन्त्रालय	६.७१	६.६०	७.१३	७.३०
७	वन तथा वातावरण मन्त्रालय	४.५६	४.७४	५.१२	५.७८
८	कृषि तथा भूमि व्यवस्था मन्त्रालय	८.३१	५.८२	४.८४	३.८०
९	उद्योग, पर्यटन मन्त्रालय	१.०३	१.००	३.७८	३.७१
१०	अर्थ - विविध	४.९५	३.०८	३.४५	२.८३
११	मुख्यमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय	१.३५	२.३४	३.९५	१.६६
१२	आन्तरिक मामिला तथा कानून मन्त्रालय	१.६४	१.५८	१.६६	१.१८
१३	प्रदेश सभा	०.६३	०.७६	०.८४	०.७१
१४	महिला, बालबालिका तथा जेष्ठ नागरिक मन्त्रालय	१.४९	१.३२		०.४६
१५	आर्थिक मामिला तथा योजना मन्त्रालय	०.७६	०.९६	०.३२	०.२६
१६	प्रदेश लोक सेवा आयोग	०.१३	०.१२	०.२५	०.२३
१७	प्रदेश योजना आयोग	०.०९	०.०९	०.१०	०.०८
१८	मुख्य न्यायाधिवक्ताको कार्यालय	०.०३	०.०४		
१९	श्रम, रोजगार तथा यातायात व्यवस्था मन्त्रालय	०.८३	०.८१		

नोट:- बजेट विनियोजन हुँदा रहेको मन्त्रालय/अनुदान संकेतको आधारमा विवरणहरू प्रस्तुत गरिएको छ ।
मन्त्रालय थप/घट/नाम परिवर्तन भएको अवस्थामा बजेट विनियोजन हुँदा अस्तित्वमा रहेको मन्त्रालयमा रहेको बुझनुहोला ।

आ.व. ०७८/७९ देखि २०८१/८२सम्मको मन्त्रालय निकायलाई विनियोजित भएको कुल बजेटमा सबैभन्दा बढी भौतिक पूर्वाधार विकास मन्त्रालयलाई बजेट विनियोजन भएको पाईयो । त्यसपछि क्रमशः स्वास्थ्य मन्त्रालय, सहरी विकास तथा खानेपानी मन्त्रालय, उर्जाजलस्रोत तथा सिंचाई मन्त्रालय लगायत रहेको देखिन्छ ।

२.३ स्रोतगत खर्चको विवरण

चालु आर्थिक वर्षको कूल बजेट र समीक्षा अवधिसम्म भएको स्रोतगत खर्च निम्नानुसार देखाइएको छ। प्रदेश सरकारको स्रोत, वित्तीय समानीकरण अनुदान, सशर्त अनुदान, विशेष अनुदान र समपूरक अनुदान तर्फ भएको खर्चको विवरण निम्नानुसार रहेको छः

तालिका २.१० स्रोतगत विनियोजन र खर्चको तुलनात्मक अवस्था(रू. करोडमा)

स्रोत	बजेट (करोडमा)	खर्च	खर्च प्रतिशत
प्रदेश सरकार स्रोत	२४९५.०७	४३९.८५	१७.६३
समानीकरण अनुदान	८२८.६४	२३३.८२	२८.२२
सशर्त अनुदान	४१९.३३	६८.३६	१६.३०
समपूरक अनुदान	७९.५	७.२०	९.०६
विशेष अनुदान	७४.४६	४.३८	५.८८
जम्मा	३८९७	७५३.६१	१९.३४

लुम्बिनी प्रदेश सरकारबाट आ.व.२०७८।७९ देखि आ.व.२०८१।८२सम्मको पुस मसान्तसम्म स्थानीय तहमा हस्तान्तरण भएका अनुदान रकमलाई निम्नानुसार तालिकामा देखाइएको छः

तालिका २.११

अनुदानको प्रकार (स्थानीय तहमा हस्तान्तरण हुने)	आ.व. २०७८/७९		आ.व. २०७९/८०		आ.व. २०८०/८१		आ.व. २०८१/८२	
	बजेट (रू.करोडमा)	खर्च % (पुस मसान्तसम्म)	बजेट (रू.करोडमा)	खर्च % (पुस मसान्तसम्म)	बजेट (रू.करोडमा)	खर्च % (पुस मसान्तसम्म)	बजेट (रू.करोडमा)	खर्च % (पुस मसान्तसम्म)
समानिकरण अनुदान	70.00	51.07	85.00	41.36	100.00	41.72	95.00	41.52
सशर्त अनुदान	128.74	26.83	112.60	27.17	111.57	28.11	113.83	24.60
विशेष अनुदान	100.00	18.00	100.00	26.05	19.40	0.00	15.00	20.77
समपूरक अनुदान	185.50	25.91	185.50	25.02	128.00	24.02	90.30	23.40
जम्मा	484.24	28.16	483.10	28.61	358.97	28.92	314.13	29.19

आ.व. २०७८/८१ मा २८.१६ प्रतिशत, आ.व. २०७९/८० मा २८.६१ प्रतिशत, आ.व. २०८०/८१ मा २८.९२ प्रतिशत र आ.व. २०८१/८२ मा २९.१९ प्रतिशत स्थानीय तहमा वित्त हस्तान्तरण भएको देखिन्छ। समीक्षा अवधिमा अघिल्लो आ.व.हरुको तुलनामा चालु आ.व.मा स्थानीय तहमा हस्तान्तरण भएको रकममा वृद्धि हुँदै गएको छ।

२.४ कार्यगत खर्चको स्थिति

चालु आर्थिक वर्षमा विनियोजन गरिएको रकमलाई कार्यगत शीर्षकमा वर्गीकरण गरी हेर्दा समीक्षा अवधिमा भएको खर्चको विवरण निम्नानुसार रहेको छः

तालिका २.१२ कार्यगत शीर्षक अनुसार कुल विनियोजन र अर्धवार्षिक अवधिको खर्चको तुलना

(रु. करोडमा)

कार्यात्मक बर्गीकरण	विनियोजित बजेट	खर्च	खर्च प्रतिशत
सामान्य सार्वजनिक सेवा	६५९.४	१६१.७	२४.५
सार्वजनिक शान्ति सुरक्षा	२१.१	०.०	०.०
आर्थिक मामिला	१५३२.९	२२६.७	१४.८
वातावरण संरक्षण	१३८.६	१५.८	११.४
आवास तथा सामुदायिक सुविधा	५६५.३	११३.४	२०.१
स्वास्थ्य	५७५.६	२०२.५	३५.२
मनोरञ्जन, संस्कृति तथा धर्म	१२१.२	३.३	२.७
शिक्षा	२५०.४	२९.३	११.७
सामाजिक सुरक्षा	३२.५	१.१	३.३

२.५ प्राथमिकताका आधारमा खर्चको स्थिति

चालु आर्थिक वर्षमा विनियोजन भएको रकमलाई प्राथमिकताका आधारमा वर्गीकरण गर्दा समीक्षा अवधिमा भएको खर्चको विवरणलाई निम्नानुसार तालिकामा देखाइएको छः

तालिका २.१३ समीक्षा अवधिमा प्राथमिकताका आधारमा भएको विनियोजन र खर्चको अवस्था

(रु. करोडमा)

प्राथमिकता	जम्मा बजेट (करोडमा)	जम्मा खर्च (करोडमा)	खर्च प्रतिशत
पहिलो प्राथमिकता (P1)	३७२३.७३	७१९.५९	१९.३२
दोस्रो प्राथमिकता (P2)	१७३.२७	३४.०२	१९.६३
जम्मा	३८९७.००	७५३.६१	१९.३४

२.६ रणनीतिक स्तम्भहरूको आधारमा खर्चको स्थिति

चालु आर्थिक वर्षमा विनियोजन भएको रकमलाई रणनीतिक स्तम्भका आधारमा वर्गीकरण गर्दा समीक्षा अवधिमा भएको खर्चको विवरणलाई निम्नानुसार तालिकामा देखाइएको छ।

उद्देश्य	रणनीति	बजेट	खर्च	खर्च प्रतिशत
१	आर्थिक वृद्धि	३१६९९४५	९१६९०६	२८.९२
२	स्वास्थ्य तथा शिक्षा	२२७३६०८	४८३०६०	२१.२५
३	अन्तरआवद्धता र शहरी विकास	३४५४०६४	१२३५२०१	३५.७६
४	उत्पादन र उत्पादकत्व अभिवृद्धि	११८६४१६	१७७७	०.१५
५	प्राकृतिक स्रोत तथा उत्थानशीलता	२४५२०९	४६८४८	१९.११
६	साधारण प्रशासन	२८४९६८५३	४८५२२५७	१७.०३
	जम्मा	३८९७००००	७५३६०५१	१९.३४

तालिका २.१४ समीक्षा अवधिसम्ममा रणनीतिक स्तम्भका आधारमा भएको विनियोजन र खर्चको अवस्था

२.७ दिगो विकास लक्ष्यको आधारमा खर्च स्थिति

चालु आर्थिक वर्षमा विनियोजन भएको कूल रकमलाई दिगो विकास लक्ष्य प्राप्तिका लागि गरिएको विनियोजनका आधारमा हेर्दा समीक्षा अवधिमा भएको खर्चको विवरणलाई निम्नानुसार तालिकामा देखाइएको छ।

(रु. करोडमा)

संकेत	दीगो विकास लक्ष्य	विनियोजित बजेट	खर्च	खर्च प्रतिशत
०	सांकेतिकरण नगरिएको	१०६४.१८	२७४.४२	२५.७९
१	गरिवीको अन्त्य	१२.१६	१.३०	१०.६६
२	शून्य भोकमरी	२८४.६२	३१.०४	१०.९१
३	स्वस्थ जीवन	४४६.३०	१४४.७९	३२.४४
४	गुणस्तरीय शिक्षा	१७१.७२	९.३८	५.४६
५	लैङ्गिक समानता	१२.८०	०.००	०.००
६	दिगो सफा पानी तथा सरसफाइ सेवा	१५७.५१	३३.३३	२१.१६
७	आधुनिक ऊर्जामा पहुँच	१३.५०	१.४२	१०.४९
८	समावेशी आर्थिक वृद्धि तथा मर्यादित काम	२७.०६	६.३४	२३.४३
९	उद्योग, नवीन खोज र पूर्वाधार	९५८.७९	१३८.४०	१४.४४
१०	असमानता न्यूनीकरण	८८.२०	१.३३	१.५०

संकेत	दीगो विकास लक्ष्य	विनियोजित बजेट	खर्च	खर्च प्रतिशत
११	दिगो शहर र बस्तीहरू	३४५.४२	६७.९१	१९.६६
१२	दिगो उपभोग तथा उत्पादन	२०.४६	४.७०	२२.९७
१३	जलवायु परिवर्तन अनुकुलन	१२८.०४	११.०६	८.६४
१५	भू-सतह स्रोतको उपयोग	६१.९३	६.७२	१०.८५
१६	शान्तिपूर्ण, न्यायपूर्ण र सशक्त समाज	१०४.३१	२१.४७	२०.५८
	जम्मा	३८९७.००	७५३.६१	१९.३४

तालिका २.१५ समीक्षा अवधिसम्ममा दिगो विकास लक्ष्य प्राप्तिका लागि भएको विनियोजनका खर्चको अवस्था

२.८ लैंगिक बजेट विनियोजन र खर्च स्थिति

चालु आर्थिक वर्षको लैंगिक उत्तरदायी बजेट विनियोजन र समीक्षा अवधिमा भएको खर्चको विवरणलाई निम्नानुसार तालिकामा देखाइएको छ। (रु. हजारमा)

लैंगिक उत्तरदायी	बजेट	खर्च	खर्च प्रतिशत
प्रत्यक्ष लाभ	१०४८११२१	२८२९६१६	२७.०
अप्रत्यक्ष लाभ	९६३५०६०	१५०२८९९	१५.६
तटस्थ	१८८५३८१९	३२०३५३६	१७.०
जम्मा	३८९७००००	७५३६०५१	१९.३

तालिका २.१६ समीक्षा अवधिसम्ममा लैंगिक उत्तरदायी बजेट तर्फ भएको विनियोजनका खर्चको अवस्था

२.९ जलवायु बजेट विनियोजन र खर्च

चालु आर्थिक वर्षको जलवायु परिवर्तन बजेट विनियोजन र समीक्षा अवधिमा भएको खर्चको विवरणलाई निम्नानुसार तालिकामा देखाइएको छ। (रु. हजारमा)

जलवायु परिवर्तन तर्फ	बजेट	खर्च	खर्च प्रतिशत
प्रत्यक्ष लाभ	१७९०८८३	११२४९८	६.२८
अप्रत्यक्ष लाभ	१००३४८६३	२१७९३४५	२१.७२
तटस्थ	२७१४४२५४	५२४४२०८	१९.३२
जम्मा	३८९७००००	७५३६०५१	१९.३४

तालिका २.१७ समीक्षा अवधिसम्ममा जलवायु परिवर्तन तर्फ भएको बजेट विनियोजनका खर्चको अवस्था

२.१० चालु र पुँजीगत तर्फ सबैभन्दा बढी खर्च भएका ५ खर्च शीर्षकहरू

चालु आर्थिक वर्षमा शीर्षकगत आधारमा गरिएको विनियोजन रकम र पहिलो ६ महिनाको अवधिमा भएको खर्चको विवरणलाई निम्नानुसार तालिकामा देखाइएको छ।

(रु. करोडमा)

चालु खर्च तर्फ	खर्च रकम (रु.करोडमा)	चालु खर्चको प्रतिशत
पारिश्रमिक कर्मचारी	१०४.१	३०.२२
कार्यक्रम खर्च	४४.८	१३.०१
समानीकरण अनुदान	३९.४	११.४५
करार सेवा शुल्क	३५.१	१०.१८
सशर्त अनुदान	२४.८	७.२०

तालिका २.१८ समीक्षा अवधिसम्मको खर्च शीर्षकगत खर्चको अवस्था

समीक्षा अवधिको तथ्यांक अनुसार सबैभन्दा बढी खर्च पारिश्रमिक कर्मचारी तर्फ ३०.२२ प्रतिशत भएको देखिन्छ। यसमा करार सेवा शुल्कको रकम समेत जोड्दा ४० प्रतिशत भन्दा माथि हुनजान्छ।

पुँजीगत खर्च तर्फ	खर्च रकम (रु.करोडमा)	पुँजीगत खर्चको प्रतिशत
सडक तथा पूल निर्माण	१३६	३३.२९
गैर आवासीय भवन निर्माण/खरिद	११२	२७.४२
अन्य सार्वजनिक निर्माण	७०	१७.०४
खानेपानी संरचना निर्माण	३४	८.१९
सिंचाई संरचना निर्माण	१८	४.४७

समीक्षा अवधिमा सडक तथा पूल निर्माणतर्फ सबैभन्दा बढी ३३.२९ प्रतिशत खर्च भएको छ भने गैर आवासीय भवन निर्माण/खरिद तर्फ २७.४२ प्रतिशत, अन्य सार्वजनिक निर्माणतर्फ १७.०४ प्रतिशत गरी सिंचाई संरचना निर्माण तर्फ सबैभन्दा कम ४.४७ प्रतिशत खर्च भएको देखिन्छ।

२.११ प्रदेश गौरवका आयोजनाको प्रगति अवस्था

प्रदेश गौरवका आयोजनाको कार्यान्वयनको अवस्था र हालसम्मको प्रगतिको विवरण देहाय अनुसार रहेको छ।

क्र.स.	कार्यक्रम / आयोजना	कूल लागत	वित्तीय प्रगति	हालसम्मको खर्च	कैफियत
१	लुम्बिनी प्रादेशिक अस्पताल भवन निर्माण	६,१८७,५८६,९५७	६.५	पेशकी भुक्तानी रु १,२१,३७,५८,६९६	२०८१/५/१५ गते शिलान्यास पुरानो भवन भत्काएर निर्माण शुरू भएको
२.१	प्रदेश राजधानी व्यवस्थापन तथा निर्माण कार्य (पहिलो चरण)	४,२०९,१४०,०००	६५	४५.२	आ.व.२०८२/८३ मा आवश्यक बजेट रु ३,४०,९१,४०,०००
२.२	प्रदेश राजधानी व्यवस्थापन तथा निर्माण कार्य (दोश्रो चरण)	७४५,८९४,०००	२५	१४.५	आ.व.२०८२/८३ मा आवश्यक बजेट रु ५४,५८,९४,०००
३	लुम्बिनी प्राविधिक विध्वविद्यालय, नेपालगंज	२०८०/८१ : १० करोड २०८१/८२ : ९ करोड		Btec Civil, Btech IT, CSIT संचालन	जग्गा प्राप्तीको प्रक्रियामा रहेकाले जग्गा प्राप्तीसंगै हुने DPR बाट थप स्पष्ट हुने। हाल विज्ञान प्रविधि प्रतिष्ठानको भवनमा सञ्चालनमा रहेको

क्र.सं.	आयोजनाको खण्ड	जिल्ला	क्षमता/लम्बाई	कुल लागत अनुमान रु.	भौतिक प्रगति	वित्तीय प्रगति	हालसम्मको कुल खर्च रु.	कैफियत
१	प्रदेश गौरवको आयोजना : रामपुर कपुरकोट सडक (जीवराज आश्रित कृष्णसेन इच्छुक मार्ग) सन्धीखर्क-धारापानी-चुजाठाँटी सडक - ३२ कि.मि.	अर्घाखाँची	१६.५	२४०८२१६ ४.९६	१००	९८.८ ४	१६०,९३३,६०५	कालोपत्रे सम्पन्न: १६.५ कि.मी.
२	प्रदेश गौरवको आयोजना : रामपुर कपुरकोट सडक (जीवराज आश्रित कृष्णसेन इच्छुक मार्ग) सन्धीखर्क-धारापानी-चुजाठाँटी सडक - ३२ कि.मि.	अर्घाखाँची	९.५	२९७८६६९६ ५.७	४०	३२.४ ७	८२,२५५,५५५	२१०मि.ढलान कार्य सम्पन्न तथा सडकसंरचनाहरूको निर्माण कार्य हुँदै
३	प्रदेश गौरवको सडक रामपुर कपुरकोट पाणिनी गा.पा. पहुँच मार्ग खण्ड (घुम्ति-तिनगीरे खण्ड)- ३० कि.मि.	अर्घाखाँची	११.५	२४५९४७८ ९०	१००	९२.६ ३	१३१,७९२,०१९	कालोपत्रे सम्पन्न: ११.५ कि.मि.
४	प्रदेश गौरवको आयोजना : रामपुर कपुरकोट सडक (जीवराज आश्रित कृष्णसेन इच्छुक मार्ग) तानसेन-रिडी वाइपास सडक- ३.२ कि.मि.	पाल्पा	३.२	६७९५१३८६ .५३	१००	९५.२ २	५९,२२३,६०९	कालोपत्रे सम्पन्न: ३.२ कि.मी.
५	प्रदेश गौरवको आयोजना : रामपुर कपुरकोट सडक (जीवराज आश्रित कृष्णसेन इच्छुक मार्ग) आर्यभङ्गा रामपुर सडक- ४८ कि.मि.	पाल्पा	५.५	२९९९९९२२ ३.९	३५	२२.५ ६	५५,४२०,८८९.९०	सडक चौडा गरि टेवा पर्खाल, ह्युम पाइप क्रसीड र सडक नालीको काम हुँदै
६	प्रदेश गौरवको आयोजना : रामपुर कपुरकोट सडक (जीवराज आश्रित कृष्णसेन इच्छुक मार्ग) दाखाक्वाडी-बज्रिबाङ्ग-भित्री सडक - २१ कि.मि.	प्युठान	५	१७५२०१६३ ५.९	१००	९२.६ ३	१०७,१६३,४२६.८ ४	कालोपत्रे सम्पन्न: ५ कि.मी.

क्र.सं.	आयोजनाको खण्ड	जिल्ला	क्षमता/लम्बाई	कुल लागत अनुमान रु.	भौतिक प्रगति	वित्तीय प्रगति	हालसम्मको कुल खर्च रु.	कैफियत
७	प्रदेश गौरवको आयोजना : रामपुर कपुरकोट सडक (जीवराज आश्रित कृष्णसेन इच्छुक मार्ग) दाखाक्वाडी-बज्रिबाङ्ग-भित्री सडक -21 कि.मि.	प्युठान	१.३	४००३३१० ९.०२	४५	२९.८ ३	७३७९८९०.९१	कटिग, ग्याबियन, प्लम संरचना सम्पन्न तथा पक्क नाला र ग्राभेल निर्माण कार्य हुँदै
८	प्रदेश गौरवको आयोजना : रामपुर कपुरकोट सडक (जीवराज आश्रित कृष्णसेन इच्छुक मार्ग) निगालपानी-दहवन सडक खण्ड- 12.13 कि.मि.	रोल्पा	२.५	३७,०२७,९१ ८.७१	१००	९८	२५,०११,०४०	ग्राभेल सम्पन्न: 2.5 कि.मी.
९	प्रदेश गौरवको आयोजना : रामपुर कपुरकोट सडक (जीवराज आश्रित कृष्णसेन इच्छुक मार्ग) निगालपानी-दहवन सडक खण्ड- 12.13 कि.मि.	रोल्पा	९.१३	४९२५७१२ ३२				बहुवर्षीय आयोजनाको लागि प्रस्ताव गरिएको
१०	प्रदेश गौरवको आयोजना : रामपुर कपुरकोट सडक (जीवराज आश्रित कृष्णसेन इच्छुक मार्ग) हार्थोक छहरा खण्ड- 24 कि.मि.	पाल्पा	६.८	३७४२९७२ ४८				बहुवर्षीय आयोजनाको लागि प्रस्ताव गरिएको

प्रदेश गौरवका आयोजनामध्ये रामपुर कपुरकोट सडकको निगालपानी-दहवन खण्ड र हार्थोक छहराखण्डको ठेक्का व्यवस्थापन हुन बाँकी रहेको देखिन्छ भने अन्य आयोजनाको प्रगति सन्तोषजनक नै रहेको देखिन्छ ।

२.१२ मन्त्रालय/निकायगत उपलब्धिको समष्टिगत विवरण:

क) चालु आ.व.को प्रथम ६ महिनाको अवधिमा निम्नानुसारका भौतिक प्रगति उपलब्धि प्राप्त भएको देखिन्छ:-

- ❖ नयाँ ट्रयाक निर्माण ०.१५ कि.मि., सडक चौडा कि.मि.- ३४.३, ग्राभेल सडक- १४.२ कि.मि., कालोपत्रे सडक (कि.मि.)- ३३.८५, ढलान सडक (कि.मि.)- ४.२६, सडक पुल (वटा)- १२, झोलुङ्गे पुल (वटा)- २, कल्भर्ट/कजवे निर्माण- ४८ वटा भएका,
- ❖ प्रदेश राजधानीको प्रशासनिक परिसरमा १ वटा भवनको Structure को कार्य सम्पन्न र अन्य ९ वटा भवन पूरा हुने चरणमा,
- ❖ संसदीय समितिहरूका ९ वटा भवनको निर्माण कार्य भैरहेको, प्रदेश राजधानी निर्माण आयोजनामा ६५% भौतिक प्रगति,
- ❖ डिप ट्युबवेल ८ वटा सम्पन्न, २१ वटा निर्माणको चरणमा, ट्याङ्की २४ वटा निर्माण सम्पन्न, ३३ वटा निर्माणाधिन अवस्थामा, इन्टेक २० वटा सम्पन्न, २ वटा कलेक्सन च्याम्बर निर्माण सम्पन्न, फिल्टर ट्याङ्की १ वटा र सेडिमेन्टेसन ट्याङ्की १ वटा सम्पन्न, यसबाट ४५० घरधुरी लाभान्वित भएका,
- ❖ वोरिड १ वटा, इन्टेक २ वटा र ट्याङ्की ७ वटा सम्पन्न,

- ❖ उर्जा,जलस्रोत तथा सिचाई मन्त्रालयमा विस्तृत अध्ययन कार्य सम्पन्न भई पेश भएका ३७ वटा योजनाहरूको एप्राइजल स्वीकृत, १३ वटा योजनाहरूको खरिद गुरुयोजना स्वीकृत भई २ वटा योजनाहरूको बहुवर्षीय सहमतिका लागी पेश भएको,
- ❖ उद्योग तथा वाणिज्य फर्म दर्तामा लाग्दै आएको शुल्कमा ५०% छुट र फर्महरूको नवीकरण वा खारेजी गर्दा लाग्ने शुल्क र जरिवानाको ५% रकम बुझाएमा नविकरण हुन सक्ने व्यवस्था गरी कार्यान्वयन भइरहेको । विद्युतीय प्रणालीमा लैजान Software निर्माण र प्रयोगमा ल्याउने कार्य भइरहेको,
- ❖ २ वटा चक्ला वनको ३,१२३।६३ हेक्टर वन व्यवस्थापन गरिएको साथै ८ वटा साझेदारी वनको जम्मा २२,१९०.२८ हेक्टर वन व्यवस्थापनबाट जम्मा १,४६,२१३ घरधुरी लाभान्वित,
- ❖ यस समीक्षा अवधिसम्ममा ३९६ वटा सामुदायिक वनको ९४,१०७.०६ हेक्टर वन व्यवस्थापन भई जम्मा १,१६,१०० घरधुरी लाभान्वित,

ख) चालु आ.व.को प्रथम ६ महिनाको अवधिमा निम्नानुसारका संस्थागत तथा नीतिगत सुधारका उपलब्धि प्राप्त भएको देखिन्छ:-

- ❖ दोस्रो आवधिक योजना विकास परिषद्बाट स्वीकृत भएको । लुम्बिनी प्रदेशको Data Portal निर्माण, Project Bank सम्बन्धी निर्देशिका तयार भइरहेको,
- ❖ भ्रष्टाचार न्यूनीकरणका लागि पाँच वर्षे रणनीतिक कार्ययोजना निर्माण भई कार्यान्वयनमा ल्याइएको,
- ❖ स्थानीय तहसँगको साझेदारीमा सञ्चालित मुख्यमन्त्री नवप्रवर्तन साझेदारी कार्यक्रमलाई आवश्यक परिमार्जन सहित निरन्तरता दिइएको,
- ❖ प्रदेश निजामती सेवा ऐनको संशोधन र स्थानीय सेवा सम्बन्धी ऐन तर्जुमा भई कार्यान्वयन भएको,
- ❖ मन्त्रिपरिषद्का सदस्यले पालना गर्नुपर्ने आचार संहिता, २०८१ कार्यान्वयनमा ल्याइएको ।

परिच्छेद-३

स्रोत व्यवस्थापन विश्लेषण

३.१ स्रोत व्यवस्थापन

चालु आर्थिक वर्षको बजेट तथा कार्यक्रम कार्यान्वयनका लागि गरिने स्रोत व्यवस्थापनको वार्षिक लक्ष्य र पहिलो ६ महिनाको अवधिमा प्राप्त भएको स्रोतको अवस्थालाई निम्नानुसार देखाइएको छ।

तालिका नं.३.१ (रु. हजारमा)

शिर्षक	वार्षिक लक्ष्य	प्रगति	प्रतिशतमा
संघबाट प्राप्त हुने अनुदान	१४०१९३००	५८६७५७८.०८	४१.८५
संघबाट प्राप्त हुने राजस्व बाँडफाँट	१२०१५०००	४७५७०८२.२२५	३९.५९
संघबाट प्राप्त हुने रोयल्टी	५०१७११	०	०.००
प्रदेशको आन्तरिक राजस्व	४७१२०८३	८९२७०९.०२६१	१८.९५
प्रदेशले संकलन गर्ने सवारी साधन कर	२८०००००	९५३६२३.२१०८	३४.०६
प्रदेश र स्थानीय तहबीच बाँडफाँट हुने राजस्व (स्थानीय तहले संकलन गर्ने)	२९२१९०६	४०५४३८.६९३६	१३.८८
गत वर्षको मौज्जात	२००००००	८०५०५९.४१२२	४०.२५
कुल जम्मा	३८९७००००	१३६८१४९०.६५	३५.११

३.२ स्रोत परिचालनसँग सम्बन्धित विवरण

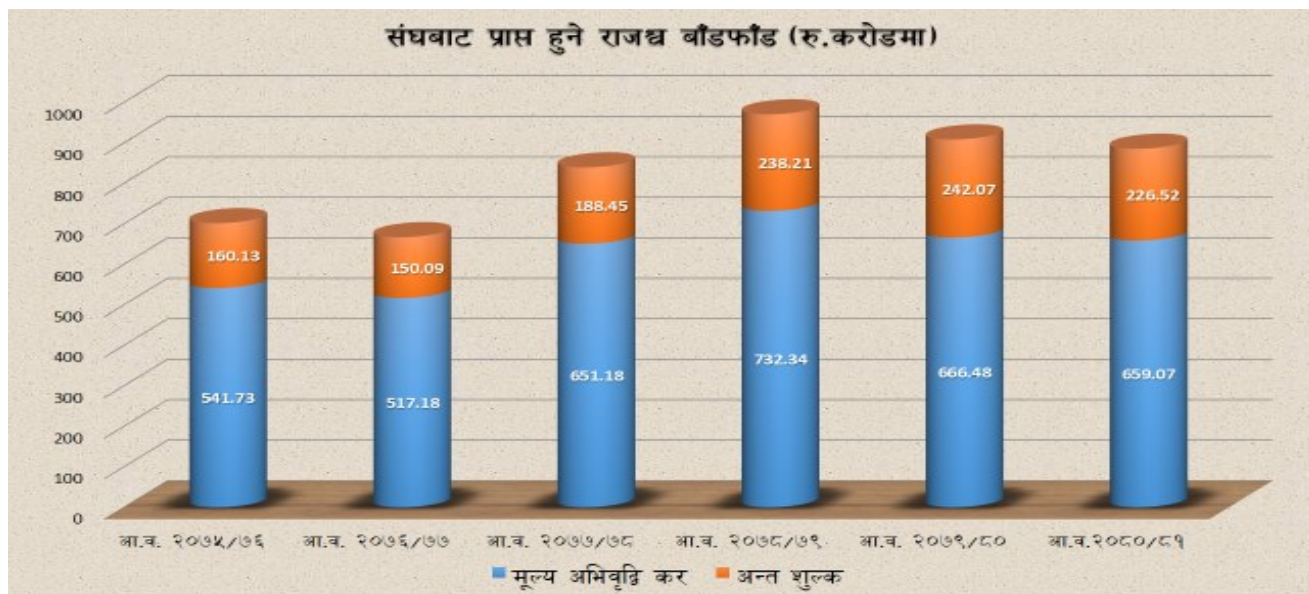
- ❖ आर्थिक वर्ष २०८१/८२ को पुस मसान्तसम्ममा संघीय सरकारबाट राजस्व बाँडफाँट अन्तर्गत रु.५ अर्ब ८६ करोड ७५ लाख ७८ हजार प्राप्त भएको छ। वित्तीय समानीकरण अनुदान बापत रु.४ अर्ब १४ करोड ३२ लाख, सशर्त अनुदान बापत रु.१ अर्ब ३३ करोड ९२ लाख ७८ हजार, विशेष अनुदान तर्फ रु. ८ करोड ६१ लाख ५० हजार र समपूरक अनुदान तर्फ रु.१९ करोड ८९ लाख ५० हजार प्राप्त भएको छ।
- ❖ यस समीक्षा अवधिसम्म घरजग्गा रजिष्ट्रेशन, मनोरञ्जन कर, विज्ञापन कर र दहत्तर बहत्तरको बिक्रि आयको स्थानीय तहबाट राजस्व बाँडफाँट भई रु.४० करोड ५४ लाख ३८ हजार प्रदेश सञ्चित कोषमा प्राप्त भएको छ।
- ❖ प्रदेशको आन्तरिक राजस्व तर्फ समीक्षा अवधिसम्म सवारी साधन करतर्फ रु.९५ करोड ३६ लाख २३ हजार, स्थानीय तहबाट अनुदान फिर्ता भएको रकम रु.१० करोड ६९ लाख ८८ हजार सङ्कलन भएको छ।

- ❖ संघीय सरकार र स्थानीयतहबाट प्राप्त रकम तथा प्रदेशको आन्तरिक आयबाट प्राप्त रकम र गत आ.व.को बचत रकम रू.८० करोड ५० लाख ५९ हजार सहित समीक्षा अवधिसम्म रू. ६ अर्ब १४ करोड ५४ लाख ३९ हजार प्रदेश संचित कोषमा जम्मा भएको छ।
- ❖ गत आर्थिक वर्ष २०८०/८१ को पौष मसान्तसम्म राजस्व बाँडफाँट (संघ र स्थानीय तह), संघीय अनुदान, प्रदेशको आन्तरिक राजस्व तथा आ.व. २०७९/८० को बचत रकम रू.२ अर्ब ५१ करोड ८९ लाख ६२ हजार गरी जम्मा रकम रू.७ अर्ब १३ करोड ७२ लाख ७१ हजार रकम प्रदेश सञ्चित कोषमा जम्मा भएको थियो।

क्र.सं.	राजस्व शिर्षक	वार्षिक लक्ष्य रू.	प्रगति रू.	प्रतिशतमा
संघबाट प्राप्त हुने अनुदान				
१	वित्तीय समानीकरण अनुदान	८,२८,६४,००,००० -	४,१४,३२,००,००० -	५०
२	सशर्त अनुदान	४,१५,३३,००,००० -	१,३३,५२,७८,०८० -	३१.५४
३	विशेष अनुदान	७४,४६,००,००० -	१८,६१,५०,००० -	२५
४	समपूरक अनुदान	७५,५०,००,००० -	१५,८५,५०,००० -	२५.०३
	जम्मा	१४,०९,५३,००,००० -	५,८६,७५,७८,०८० -	४१.८५
संघबाट प्राप्त हुने राजस्व बाँडफाँट				
१	मूल्य अभिवृद्धिकर	५,०१,१२,५०,००० -	३,५३,६७,४७,६७१.३३	३५.२५
२	अन्तः शुल्क	३,००,३७,५०,००० -	१,२२,०३,३४,५५३.४२	४०.६३
	जम्मा	१२,०१,५०,००,००० -	४,७५,७०,८२,२२४.७५	३९.५५

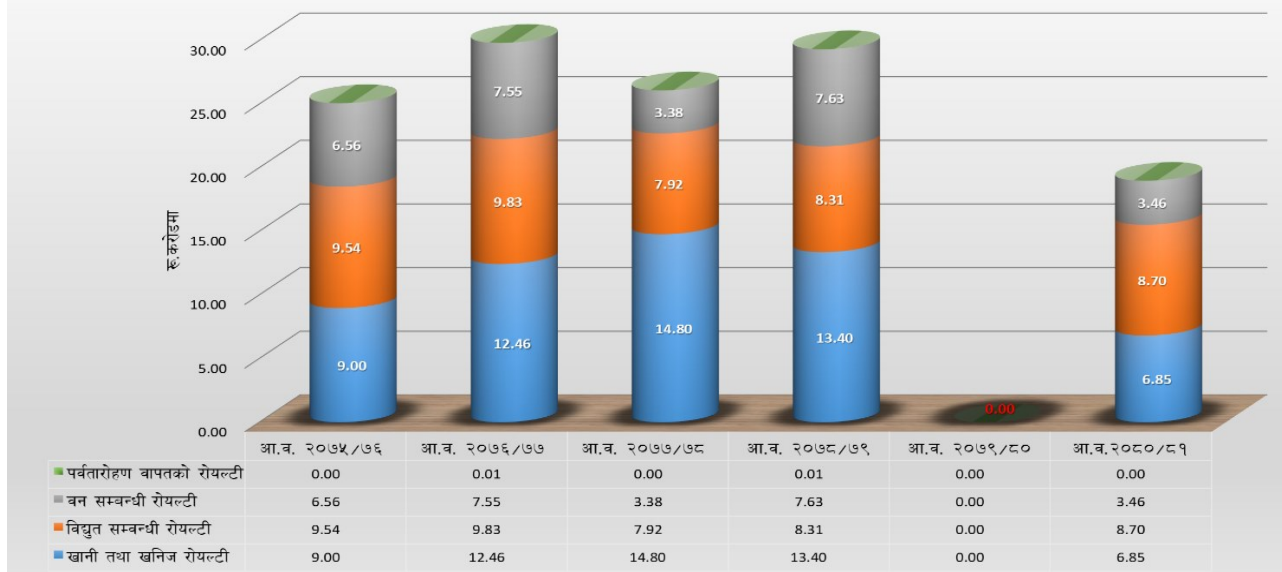
तालिका ३.३ आ.व.२०७५।७६ देखि आ.व.२०८१।८२ को वार्षिक रूपमा संघबाट प्राप्त हुने राजस्व बाँडफाँट विवरणलाई निम्नानुसार तालिकामा देखाइएको छ। (रु. करोडमा)

तालिका ३.४ आ.व.२०७५।७६ देखि आ.व.२०८१।८२ को वार्षिक रूपमा संघबाट प्राप्त भएको रोयल्टीको विवरणलाई निम्नानुसार तालिकामा देखाइएको छ। (रु. करोडमा)

संघबाट प्राप्त हुने रोयल्टी				
क्र.सं.	राजस्व शिर्षक	वार्षिक लक्ष्य रु.	प्रगति रु.	प्रतिशतमा
१	वन सम्बन्धी रोयल्टी	९,१२,५२,०००	-	
२	खानी तथा खनिज रोयल्टी	१८,०७,२६,०००	-	
३	विद्युत सम्बन्धी रोयल्टी	२२,९६,९१,०००	-	
४	पर्वतारोहण वापतको रोयल्टी	४२,०००	-	
जम्मा		५०,१७,११,०००		

संघबाट प्राप्त भएको रोयल्टी (रू. करोडमा)

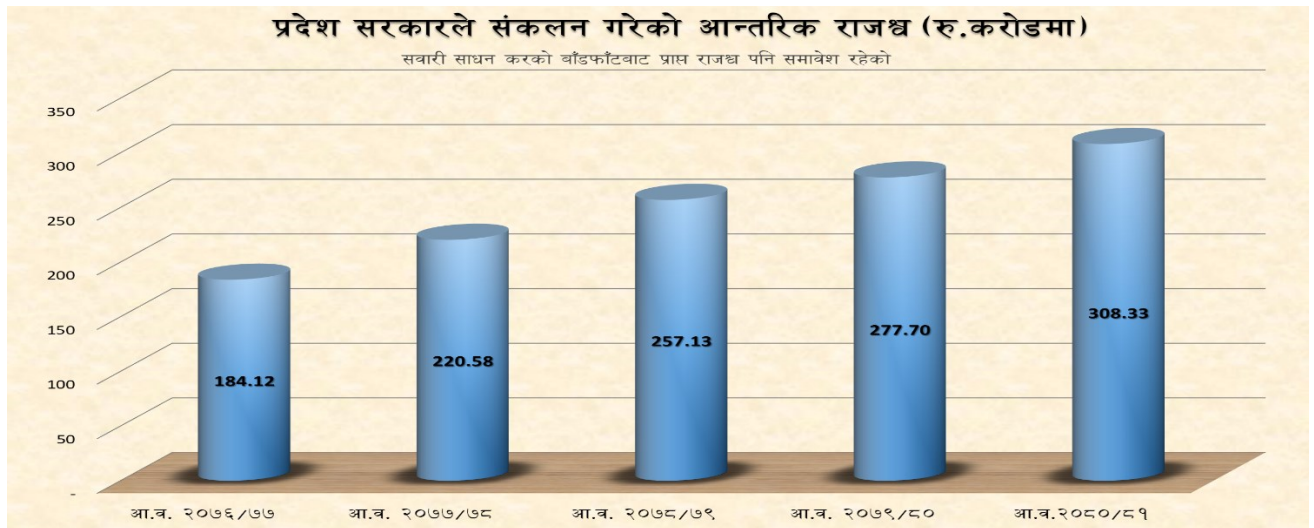

३.३ प्रदेशको आन्तरिक राजस्व

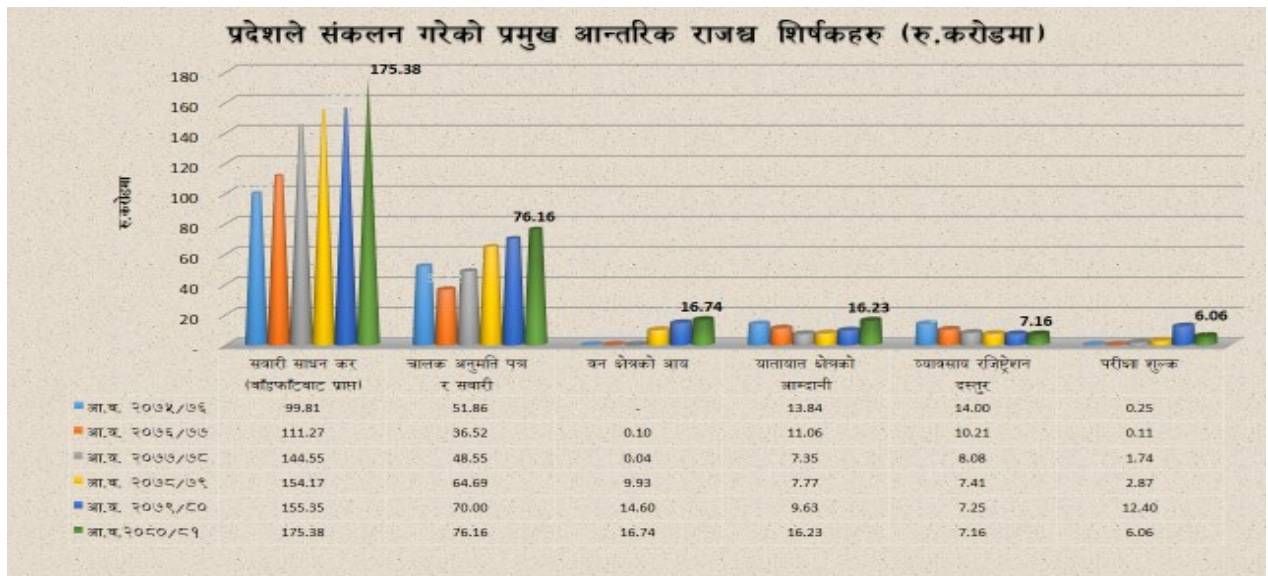
राजस्व शिर्षक	वार्षिक लक्ष्य रू.	प्रगति रू.	प्रतिशतमा
कृषि आयमा लाग्ने कर	५२,६९,००० -	९,००० -	०.०२
सरकारी सम्पत्तीको बहालबाट प्राप्त	७८,३२,००० -	३४७,६८९ -	४.४४
अन्यस्रोतबाट प्राप्त बाँडफाँट नहुने रोयल्टी	-	४,०६,२६७ -	
कृषि उत्पादनको बिक्रीबाट प्राप्त	४,६५,५४,००० -	६४,६०,३४६।६७	९३.७५
सरकारी सम्पत्तीको बिक्रीबाट प्राप्त	२६,९९,००० -	९,८५,४३५ -	७.९०
अन्य बिक्रीबाट प्राप्त रकम	२६,००० -	५७३ -	२.२०
नहर तथा कुलो उपयोग बापतको शुल्क	९,०२,००० -	७,००० -	६.८६
अन्य सेवा शुल्क तथा बिक्री	५९४,००० -	९३,२०० -	९.४४
शिक्षा क्षेत्रको आम्दानी	७,८३,००० -	२८,००० -	३.५८
परीक्षा शुल्क	३२,४९,५२,००० -	५५,०३,५५४ -	३.०६
यातायात क्षेत्रको आम्दानी	३५,९६,२०,००० -	५,५९,६६,३८९ -	२४.३०
अन्य प्रशासनिक सेवा शुल्क	९५,२७,३२,००० -	४,३८,४७,६४८ -	२८.७९
व्यावसाय रजिष्ट्रेशन दस्तुर	२४,८०,२६,००० -	४,४३,८४,०५६ -	९७.८५
रेडियो/ एफ.एम.सञ्चालन दस्तुर	-	२०,००० -	
टेलिभिजन सञ्चालन दस्तुर	८,५६,००० -	९,६०,००० -	९८.६५
चालक अनुमति पत्र र सवारी	९,५५,२०,००,००० -	३८,८०,७०,०५३ -	९५.८८

राजस्व शिर्षक	वार्षिक लक्ष्य रू.	प्रगति रू.	प्रतिशतमा
वन क्षेत्रको आय	१,३३,२२,५२,००० -	१६,६८,२४,४५१।५१	१२.५२
न्यायिक दण्ड, जरिवाना र जफत	५,८०,००० -	१,६३,६६२।-	१६.७०
प्रशासनिक दण्ड जरिवाना र जफत	६,२५,२८,००० -	८६,५५,४४०।६४	१३.५१
धरौटी सदरस्याहा	५५,७२,००० -	३४,५७,२०४।-	५८.५६
अन्य राजस्व	२८,२४,००० -	१८,७६,३१७।-	६६.४४
वेरूजु	१७,३६,१८,००० -	१,५६,५७,५०७।०२	५.०२
निकासा फिर्ता	-	८,५१,४०,००१।२२	
अनुदान फिर्ता	-	२,१८,४८,३२७।६८	
जम्मा	४,७१,२०,८३,००० -	८५,२७,०५,०२६।१४	१८.५५
आन्तरिक ऋण जम्मा			
जम्मा	४,७१,२०,८३,००० -	८५,२७,०५,०२६।१४	१८.५५
सवारी साधन कर	२,८०,००,००,००० -	५५,३६,२३,२१०।८०	३४.०६
कूल जम्मा	७५१२०८३००० -	१८४६३३२२३७ -	२४.५८

तालिका ३.५ आ.व.२०७६।७७ देखि आ.व.२०८१।८२ को वार्षिक रूपमा लुम्बिनी प्रदेश सरकारबाट संकलन गरिएको आन्तरिक राजस्व (सवारी साधनको बाँडफाँट प्राप्त राजस्व समेतको रकम) लाई निम्नानुसार तालिकामा देखाइएको छ। (रू. करोडमा)

तालिका ३.६ आ.व.२०७५।७६ देखि आ.व.२०८१।८२ को वार्षिक रूपमा वार्षिक रूपमा लुम्बिनी प्रदेश सरकारबाट संकलन गरिएको प्रमुख आन्तरिक राजस्व शिर्षकहरूलाई निम्नानुसार तालिकामा देखाइएको छ। (रु. करोडमा)

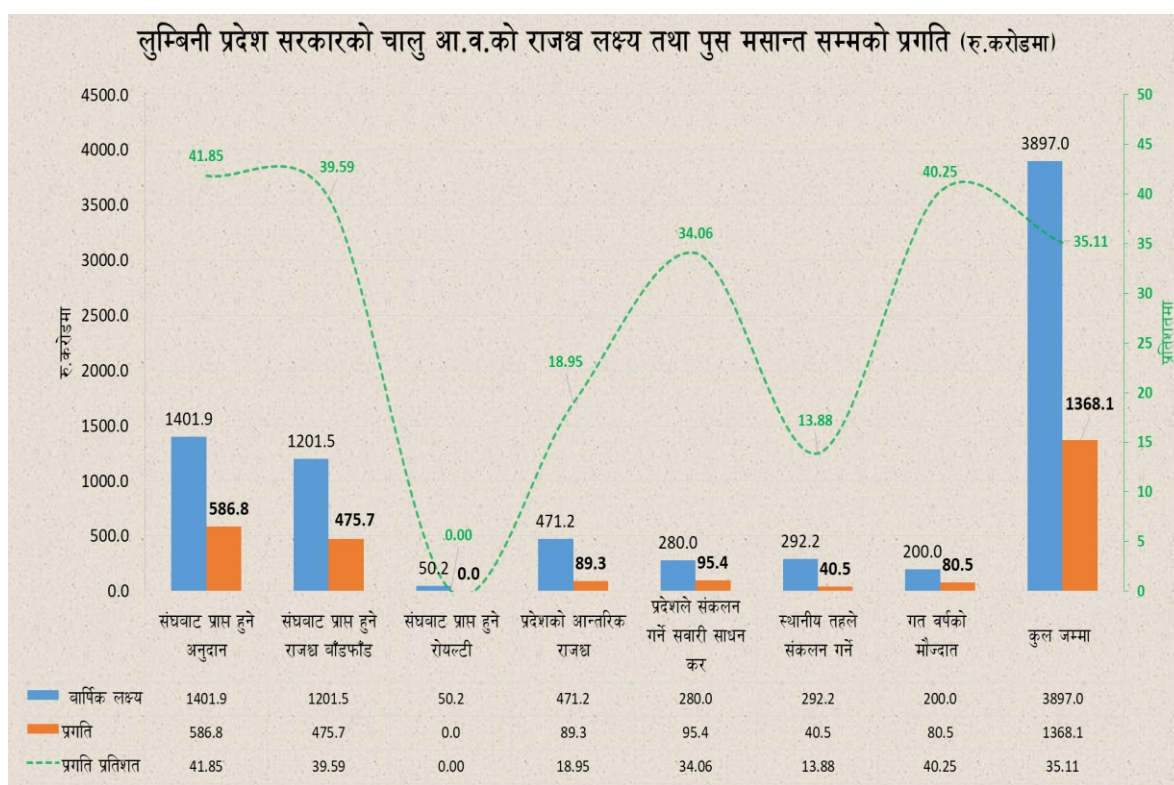
तालिका ३.७ आ.व.२०७५।७६ देखि आ.व.२०८१।८२ को वार्षिक रूपमा वार्षिक रूपमा कृषि आयमा लाग्ने कर संकलनलाई निम्नानुसार तालिकामा देखाइएको छ। (रु.हजारमा)

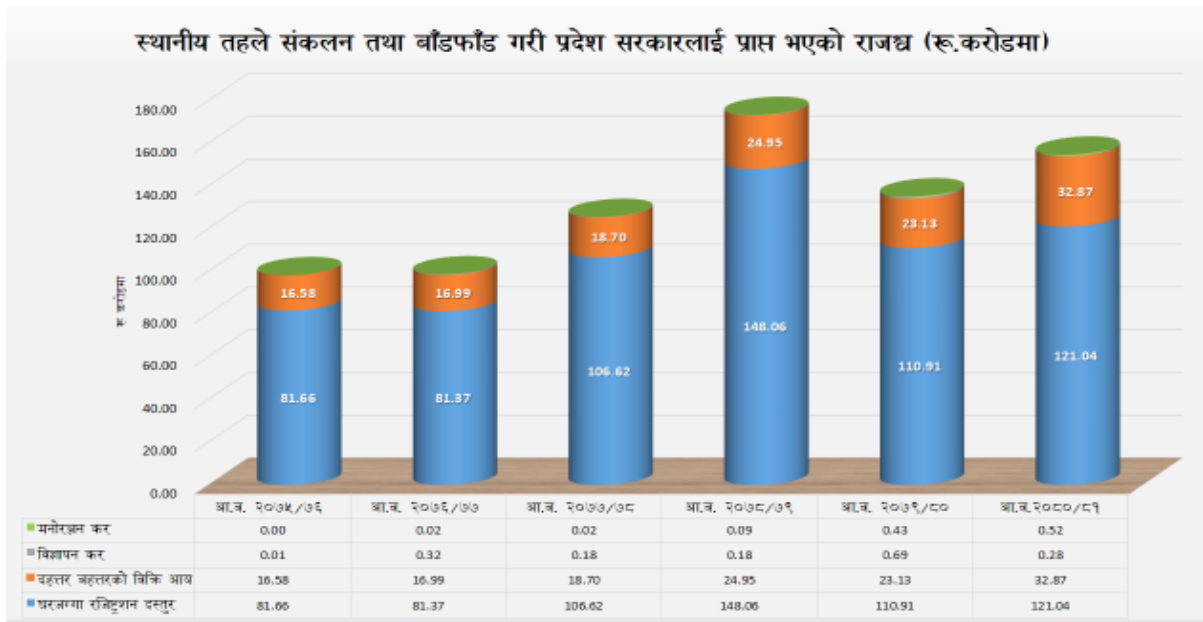

प्रदेश र स्थानीय तहबीच बाँडफाँट हुने राजस्व (स्थानीय तहले संकलन गर्ने)				
क्र.सं.	राजस्व शिर्षक	वार्षिक लक्ष्य रू.	प्रगति रू.	प्रतिशतमा
१	घरजग्गा रजिष्ट्रेशन दस्तुर	२,२५७,५००,००० -	३८०,९२५,६९४।२५	१६.५५
२	मनोरञ्जन कर	९९,२५३,००० -	९,३८३,९२७।५७	९२.२५
३	विज्ञापन कर	९८,९९३,००० -	२,७०७,०४४।२०	९४.५५
४	दहत्तर बहत्तरको बिक्रि आय	५५५,०००,००० -	२९,२९८,५०७।५०	३.५७
जम्मा		२,९२९,५०६,००० -	४०५,४३८,६५३।५६	१३.८८
	गत वर्षको मौज्दात	२,००,००,००,००० -	८०,५०,५५,४९२।२२	४०.२५

तालिका ३.८ आ.व.२०७५।२०७६ देखि आ.व.२०८१।८२ स्थानीय तहले संकलन तथा बाँडफाँट गरी प्रदेश सरकारले प्राप्त गरेको रकमलाई निम्नानुसार तालिकामा देखाइएको छ: (रू. करोडमा)

तालिका ३.९ चालु आ.व.को राजस्व संकलनको लक्ष्य र यसै आ.व.को पहिलो ६ महिनाको प्रगति विवरणलाई निम्नानुसार तालिकामा देखाइएको छ: (रु. करोडमा)

परिच्छेद -४

समस्या तथा चुनौती

नेपालको संविधानको साझा अधिकार सूचीमा रहेका विषयमा संघीय सरकारबाट समयमै कानून वन्न नसक्दा र एकल सूचीमा रहेका क्षेत्राधिकारका विषयमा समेत सबै आवश्यक कानूनहरू वन्न नसक्दा प्रदेश सरकारको कार्यसम्पादनमा विभिन्न समस्याहरू देखिएका छन्। यसबाहेकका प्रमुख समस्याहरूलाई देहायबमोजिम प्रस्तुत गरिएको छः-

- ❖ प्रदेश सरकारको आयको दायरा साँघुरो रहेको,
- ❖ एकल अधिकारको सूचीमा पर्ने कर (कृषि आयमा लाग्ने कर) कार्यान्वयनमा आउन नसकेको,
- ❖ स्थानीय तहसँग बाँडफाँट हुने करहरू समेत प्रभावकारी हुन नसकेको, नदीजन्य पदार्थबाट प्राप्त हुने आयमा समस्या रहेको,
- ❖ विज्ञापन करको दायरा बढ्न नसकेको,
- ❖ आयोजना सङ्ख्या धेरैः
  - ५ लाख भन्दा कम बजेट विनियोजन भएका आयोजना संख्या ४३९२ रहेको,
  - १० लाख भन्दा कम बजेट विनियोजन भएका आयोजना संख्या ८२०६, रकम ४७० करोड रहेको,
- ❖ बहुवर्षीय आयोजना धेरैः
  - प्रदेश सरकारले भुक्तानी गर्नु पर्नेगरी ३२ अर्ब भन्दा बढी रकमको ठेक्का लागिसकेको,
  - अधुरा आयोजना धेरै
- ❖ आयोजना प्राथमिकीकरण कमजोर रहनु,
- ❖ बजेट अनुमान र यथार्थताबीच अन्तर बढी हुनु,
- ❖ बजेट आकार ठूलो,
- ❖ सञ्चालन विधि एकीन नभएका र क्षेत्राधिकारभन्दा बाहिरका आयोजना समेत कार्यान्वयन गरिएको,
- ❖ चालु खर्च निरन्तर बढिरहेको।
- ❖ मनोरञ्जन करको दायरा बढ्न नसकेको,
- ❖ सवारी साधन करमा समस्या रहेको (अन्य प्रदेशमा दर्ता हुने, कर अन्यत्र बुझाउने प्रयोग यस प्रदेशमा गर्ने),
- ❖ घर जग्गा रजिष्ट्रेशन शुल्कको वास्तविक कारोबारसँग तादम्यता मिलाउन नसकेको,
- ❖ अन्य संभावित आयमा स्रोत पहिल्याउने र आय वृद्धि गर्ने कार्य हुन नसकेको,

- ❖ प्रदेशको बजेट तथा कार्यक्रममा स्पष्ट मापदण्ड र प्राथमिकताको अभाव देखिएको। केही मापदण्ड तथा नीतिगत व्यवस्था भएको भए तापनि कार्यान्वयनमा समस्या देखिएको,
- ❖ प्रदेश स्तरीय योजना/कार्यक्रममा स्वदेशी तथा विदेशी लगानीकर्ताहरू आकर्षित हुन नसकेको,
- ❖ अधुरा आयोजनाहरूको संख्या बढ्दै गइरहेको,
- ❖ संघबाट प्राप्त हुनुपर्ने वित्तीय समानीकरण अनुदान पुरै प्राप्त हुन नसकेको
- ❖ संघबाट प्राप्त हुने समपूरक र विशेष अनुदान बजेटमा प्रस्ताव गरिएबमोजिम प्राप्त हुने नगरेको,
- ❖ स्थानीय तहमा वितरण गरिने अनुदान रकमको खर्चको विवरण हेर्ने प्रणालीको विकास हुन नसकेको,
- ❖ स्थानीय तहले सङ्कलन गरेको साझा करको अद्यावधिक विवरण प्राप्त गर्ने संयन्त्रको विकास भई नसकेको साथै साझा करबाट संकलित रकम कतिपय स्थानीय तहहरूले समयमै दाखिला नगरेको,
- ❖ प्रदेश र स्थानीय तह बीचको कोष प्रवाह संयन्त्र तयार हुन नसकेको।
- ❖ संघबाट आयोजना हस्तान्तरण भएको, बजेट प्राप्त नभएको ।

परिच्छेद -५

आगामी रणनीति

५.१ बजेट कार्यान्वयन

चालु आर्थिक वर्ष २०८१/०८२ को बजेटको पहिलो ६ महिनाको कार्यान्वयनको अवस्था, बजेट तर्जुमा र कार्यान्वयनको क्रममा अनुभूत गरिएका समस्या तथा बाँकी अवधिको राजस्व र व्ययको संशोधित अनुमानका आधारमा चालु आर्थिक वर्षको बजेटलाई प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयन गरी लक्षित नतिजा प्राप्त गर्न देहाय बमोजिम थप कार्य गर्नुपर्ने देखिन्छः-

- ❖ चालु खर्चलाई वाञ्छित सिमा भित्र कायम राख्न मन्त्रालय/निकायमा नयाँ संगठन संरचना र दरबन्दी सिर्जना नगर्ने,
- ❖ चालु खर्चलाई पुनरावलोकन गरी मितव्ययिता कायम गर्ने,
- ❖ आकस्मिक दायित्व बाहेक चालु खर्चका लागि थप निकास नगर्ने,
- ❖ आर्थिक मामिला तथा योजना मन्त्रालयको पूर्व सहमति बिना थप आर्थिक दायित्व सिर्जना नगर्ने,
- ❖ कम प्रभावकारी देखिएका आयोजना कार्यान्वयनमा कम प्राथमिकता दिने,
- ❖ संघबाट प्राप्त हुने आयोजनाको लागत अनुमान अनुसारको बजेट प्राप्ति गर्न पहल गर्नुपर्ने,
- ❖ क्षेत्राधिकार भित्रका आयोजना मात्र कार्यान्वयन गर्ने।

५.२ पुँजीगत खर्चमा वृद्धि

प्रदेश सरकार मातहतका सबै निकायले आयोजना तर्जुमा, कार्यान्वयन र अनुगमन तथा मूल्याङ्कनलाई प्रभावकारी बनाउदै देहाय बमोजिमका रणनीति अवलम्बन गरी पुँजीगत खर्च क्षमता वृद्धि गर्नुपर्ने देखिन्छः-

- ❖ संचालन विधि र कार्यविधि तय गरेर मात्र आयोजना कार्यान्वयनको लागि खरिद प्रक्रियामा लैजाने,
- ❖ आयमुलक, रोजगारी उन्मुख र दिगो विकासमा सकारात्मक प्रभाव पार्ने आयोजनाको प्राथमिकता कायम गरी कार्यान्वयन गर्ने,
- ❖ पूर्व तयारी पूरा नभएका र प्रतिफल नदिने (न्यून लाभ हुने) आयोजना तथा कार्यक्रम स्थगित गर्ने,
- ❖ बहुवर्षीय आयोजनालाई प्राथमिकताका साथ कार्यान्वयन गर्ने,
- ❖ प्रदेशका गौरवका आयोजना र प्राथमिकता प्राप्त आयोजना कार्यान्वयनमा स्रोतको व्यवस्थापन गर्ने,
- ❖ स्वीकृत कार्यक्रमको उद्देश्य फरक हुने गरी कार्यक्रम संशोधन तथा रकमान्तर नगर्ने,

५.३ राजस्व व्यवस्थापन

चालु आर्थिक वर्षको बजेट तथा कार्यक्रम कार्यान्वयनको लागि स्रोत व्यवस्थापन गर्न देहाय बमोजिम गर्नुपर्ने देखिएको छः-

- ❖ नेपाल सरकारबाट विनियोजन भएको वित्तीय समानीकरण अनुदान निकासी प्राप्त गर्ने,
- ❖ असुल उपर गर्नुपर्ने बेरुजु तथा सम्झौता र राजस्व संकलनको कार्य प्राथमिकताका साथ अघि बढाउने,
- ❖ राजस्व संकलन प्रणालीलाई प्रविधिमैत्री, स्वचालित र पारदर्शी बनाउने,
- ❖ राजस्वका विद्यमान दरलाई समयानुकूल पुनरावलोकन गरी, लागत प्रभावित, पारदर्शी, वैज्ञानिक र व्यवस्थित बनाउने,
- ❖ घर जग्गाको कारोवारबाट प्राप्त हुने राजस्व यथार्थपरक बनाउन मूल्याङ्कन प्रणालीमा सुधार गर्ने,
- ❖ स्थानीय तहबाट संकलन गरी प्राप्त हुने राजस्व प्राप्त भए नभएको अनुगमन गरी समयमै प्रदेश सञ्चित कोषमा दाखिला गर्ने ।

५.४ बाँकी अवधिको लागि अवलम्बन गर्नुपर्ने रणनीति

चालु आर्थिक वर्षको बाँकी अवधीमा तोकिएको लक्ष्य र प्रगती बीच तादात्म्यता कायम गर्न निम्न उपायहरू अवलम्बन गर्नुपर्ने देखिन्छः-

- ❖ गत वर्षको दायित्व रकम भुक्तानी,
- ❖ कार्यान्वयनमा रहेका आयोजनाको प्राथमिकीकरण,
- ❖ चालु आवमा निर्माण सम्पन्न भइसकेका बहुवर्षीय आयोजनाको दायित्व भुक्तानी,
- ❖ बहुवर्षीय आयोजनालाई प्राथमिकतासाथ कार्यान्वयन गर्ने,
- ❖ कम प्रभावकारी देखिएका आयोजना कार्यान्वयनमा कम प्राथमिकता दिने,
- ❖ चालु प्रकृतिका खर्चको नियन्त्रण,
- ❖ क्षेत्राधिकार भित्रका आयोजना मात्र कार्यान्वयन गर्ने,
- ❖ अधुरा आयोजना तथा कार्यक्रमको लागि आवश्यक स्रोत साधनको प्रबन्ध गर्ने,
- ❖ संघबाट प्राप्त हुने आयोजनाको लागत अनुमान अनुसारको बजेट प्राप्ति गर्न पहल गर्नुपर्ने,
- ❖ कर्मचारीहरूको क्षमता अभिवृद्धिको लागि आवश्यक कार्यक्रम सञ्चालन गर्नुपर्ने ।

५.५ समस्या समाधानका लागि चाल्नुपर्ने कदमहरू

प्रदेश स्थापनादेखि हालसम्मको अभ्यास र अनुभव समेतलाई मध्यनजर गर्दै प्रदेश सरकारको हालसम्मको प्रगति र तोकिएको लक्ष्यबीचको खाडल पूर्तिगर्न निम्न बमोजिमका कदमहरू चाल्नुपर्ने देखिन्छः-

- ❖ राजस्व वृद्धिको लागि स्थानीयतहलाई प्रभावकारी परिचालन गरी चुनहुंङ्गा खानी, गिटी बालुवा, विज्ञापन कर तथा मनोरञ्जन कर मार्फत कर वृद्धि गर्नुपर्ने ,
- ❖ राजस्व, खर्च तथा अनुदान व्यवस्थापन सम्बन्धी एकीकृत प्रणाली विकास गर्नुपर्ने,
- ❖ प्रदेशमा आन्तरिक तथा बाह्य लगानी आकर्षित गर्न नीतिगत कानूनी एवं संस्थागत प्रबन्ध गर्दै लुम्बिनी प्रदेशलाई लगानीकर्ताको आकर्षणको केन्द्रको रूपमा अगाडि बढाउनुपर्ने,
- ❖ अधुरा आयोजना तथा कार्यक्रमको लागि आवश्यक स्रोत साधनको प्रबन्ध गरी त्यस्ता आयोजनाको संख्यालाई यथासम्भव न्यूनतम सीमामा कायम गर्नुपर्ने,
- ❖ संघबाट प्राप्त हुने सम्पूरक र विशेष अनुदान बजेटमा प्रस्ताव गरिए बमोजिम प्राप्त गर्न केन्द्रसँग पहल गर्नुपर्ने,
- ❖ स्थानीय तहमा वितरण गरिने अनुदान रकमको खर्चको विवरण हेर्ने प्रणालीको विकास गर्नुपर्ने,
- ❖ स्थानीय तहले संकलन गरेको साझा करबाट सङ्कलित रकम समयमै दाखिला गराउन पहल गर्नुपर्ने,
- ❖ प्रदेश कर तथा गैर कर राजस्व सम्बन्धी ऐन, २०७५ मा संसोधन गर्नुपर्ने ,
- ❖ स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ र अन्तर सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ को पुनरावलोकन गर्न पहल गर्नुपर्ने।

५.६ निष्कर्षः

यस प्रदेशको चालु आर्थिक वर्षको बजेट कार्यान्वयन अवस्था, बजेट तथा कार्यक्रम कार्यान्वयनमा आईपरेका समस्या र बाँकी अवधिमा अवलम्बन गर्नुपर्ने रणनीतिका वारेमा छलफल गर्ने उद्देश्यका साथ आयोजना गरिएको यस समीक्षा कार्यक्रमबाट आयोजना तथा बजेट कार्यान्वयनलाई प्रभावकारी बनाउन नीतिगत स्थिरता, निकायगत समन्वय र संस्थागत क्षमता अभिवृद्धि गर्नु प्रदेश सरकारको प्राथमिकता रहेको छ।

लुम्बिनी प्रदेश सरकार
आर्थिक मामिला तथा योजना मन्त्रालय,
राप्ती उपत्यका (देउखुरी), नेपाल ।

फोन नं. ०८२-५९०४३७, ५९०४३८, ५९०२९८

Email: info.moeap@lumbini.gov.np

Website: moeap.lumbini.gov.np